

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „NOORSOOTÖÖ“

Olga Švarts

**KÕRGHARIDUSTASEMEL JA TÄIENDKOOLITUSES
NOORSOOTÖÖTAJATELE PAKUTAVATE
KOOLITUSVÕIMALUSTE ANALÜÜS NOORSOOTÖÖTAJATE
JAKS OLULISTE PÄDEVUSTE JA PÄDEVUSTE ARENDAMISE
VAATENURGAST**

Lõputöö

Juhendaja noorsootöö assistent Anne Kivimäe

NARVA 2019

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olga Švarts

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Olga Švarts,

(25.07.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste analüüs noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja pädevuste arendamise vaatenurgast,

mille juhendaja on Anne Kivimäe,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 29.04.2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
---------------------------	----------

1. NOORSOOTÖÖTAJATE KOOLITUSVAJADUS NOORTE VÄLJAKUTSETE KONTEKSTIS	8
---	----------

1.1. Noorte väljakutsed ja vajadused.....	8
1.2. Noorsootöötajate pädevuste sisu Eestis	11
1.2.1. Noorsootöötaja kutsestandard	13
1.2.2. Noorsootöötajate pädevuste arendamise vajadus.....	14
1.3. Kokkuvõtte noorsootöötajate koolitusvajadusest noorte väljakutsete kontekstis	18

2. NOORSOOTÖÖTAJATE TASEMEÕPPE JA TÄIENDÕPPE VASTAVUS NOORTE VÄLJAKUTSETELE.....	20
---	-----------

2.1. Uurimisprobleemi kirjeldus, eesmärgid ja uurimisküsimused.....	20
2.2. Metoodika	21
2.2.1. Andmekogumismeetod	21
2.2.2. Hindamismudeli väljatöötamine	21
2.2.3. Mudeli piirangud.....	24
2.3. Tasemeõppe õppekavade analüüs	25
2.3.1. Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö õppekava analüüs	25
2.3.2. Tallinna Ülikooli noorsootöö õppekava analüüs	28
2.3.3. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava analüüs	30
2.4. Täiendõppe õppekavade analüüs.....	32
2.4.1. Noortevaldkonna programmi "Noorsootöö koolituste arendamine 2015–2020" 2018. a koolituste analüüs	33
2.4.2. Noortevaldkonna programmi "Noorsootöö koolituste arendamine 2015–2020" 2019. a koolituste analüüs	34
2.5. Järeldused ja ettepanekud.....	35

KOKKUVÕTE	40
------------------------	-----------

SUMMARY	42
KIRJANDUS	44
LISAD	47
Lisa 1. Noorsootöötaja pädevused autori poolt väljatöötatud hindamismudeli järgi	47
Lisa 2. Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö eriala õpiväljundite analüüs	49
Lisa 3. Tallinna Ülikooli noorsootöö eriala õpiväljundite analüüs	55
Lisa 4. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuht- loovtegevusõpetaja eriala õpiväljundite analüüs.....	63
Lisa 5. 2018. aasta koolituste analüüs	69
Lisa 6. 2019. aasta koolituste analüüs	70

SISSEJUHATUS

Käesoleva lõputöö teema on „Kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste analüüs noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste arendamise vaatenurgast“. Töö aktuaalsus seisneb selles, et noorsootöö on muutuv ja arenev valdkond ning noorsootöö meetodid peavad samuti teisenema koos noorte vajadustega ja väljakutsetega, mis muutuvad aja jooksul (Noortevaldkonna arengukava 2014–2020).

Kindlasti tuleb arvestada tänapäeva noorte eripäraga, sellest lähtudes saab teha paremat ja kvaliteetsemat noorsootööd, sest noorsootöötajal on täna palju võimalusi toetada, kaasata ning luua vajalikke ja asjakohaseid tingimusi noorte jaoks, et nad elus hästi hakkama saaksid. Selleks peavad noorsootöötajad olema pädevad, asjatundlikud, kättesaadavad ning ajaga kaasas käivad spetsialistid.

Kõrgharidustasemel koolitatakse noorsootöötajaid kolmes kõrgkoolis: Tallinna Ülikoolis, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias ning Tartu Ülikooli Narva kolledžis. Täiendkoolitusi pakub riik eelkõige läbi programmi „Noorsootöötajate koolituste arendamine“ 2015–2020, mida viib ellu SA Archimedese noorteagentuur. Koolitusvõimaluste vastavust pädevustele ja nende arendamise vajadustele ei ole tervikuna piisavalt uuritud ja võimalikke kitsaskohti analüüsitud nii kõrgharidustasemel kui täiendkoolituses.

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste sisu vastavust noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja nende arendamise vajaduste suhtes väljatöötatud hindamismudeli alusel, lähtudes noorte ees seisvatest väljakutsetest. Eesmärgi saavutamiseks on seatud järgmised uurimisküsimused:

- Millised noorsootöötaja pädevused on vajalikud tänapäeva noorsootöös, et teha kvaliteetset noorsootööd, ning mis vastavad vajadusele toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul?
- Mis koolitusi pakutakse noorsootöötaja pädevuste arendamiseks ja mis õppesisuga need on?
- Kuivõrd need koolituspakkumised vastavad tänapäeva noorsootöötaja pädevuste arendamise vajadustele, et toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul, ja millised on kitsaskohad?

Lõputöö koosneb kahest peatükist ja alapeatükkidest ning kuuest tööd täiendavast lisast. Esimene peatükk on teoreetiline ja kirjeldab noorsootöötajate koolitusvajadust tänapäeva noorte väljakutsete kontekstis. Teine osa on empiiriline, kus kirjeldatakse autori läbiviidud uurimust, milles kasutatakse kvalitatiivset uurimismeetodit ja osaliselt hindamismudeli andmete analüüsiks kvantitatiivset uurimisviisi. Autor uurib noorsootöötajate tasemeõppe ja täiendõppe vastavust noorte väljakutsete kontekstis autori välja töötatud hindamismudeli järgi. Uuringu tulemuste analüüsi ning saadud tulemuste põhjal teeb autor järeldused ja ettepanekud. Lõpus on töö kokkuvõte, kasutatud kirjanduse loetelu ja lisad.

1. NOORSOOTÖÖTAJATE KOOLITUSVAJADUS NOORTE VÄLJAKUTSETE KONTEKSTIS

1.1. Noorte väljakutsed ja vajadused

Noorte väljakutsete kirjeldamise taustaks on oluline lühidalt välja tuua noorte olukorda kirjeldav statistika. Eesti rahvaarv on Statistikaameti andmetel kasvanud. Kui 2017. aastal oli rahvaarv 1 315 635 inimest, olles 2016. aastaga võrreldes 309 inimese võrra vähenenud, siis 2018. aastal oli arvestuslik rahvaarv 1 319 133, mis on 3498 inimese võrra suurenenud. Kuid noorte arv on ikkagi vähenemas. (Allaste jt 2018: 7; Telpt jt 2019: 8) Eesti noorsootöö seaduse 1. peatüki § 3 järgi noor on seitsme- kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik (Noorsootöö seadus 2010). 01.01.2018 seisuga oli Eestis 7–26-aastaseid noori 276 800, mis on 21% kogu rahvastiku arvust (Telpt jt 2019: 15). 2017. aasta 1. jaanuari seisuga oli kokku 278 867 noort, mis tähendab, et aastaga on noorte arv vähenenud 2067 võrra (Allaste jt 2018: 7).

Noorte arvu vähenemisel on mitu põhjust: surmad, väike sündimus ning ränne. Statistikaameti andmetel registreeriti 2017. aastal Eestis 13 784 sündi ja 15 543 surma. Võrreldes eelnenud aastaga sündide arv vähenes 269 lapse võrra ning surmade arv suurenes 151 võrra. Noorte arvu on vähendanud ka piiriülene väljaranne, kuid viimastel aastatel on rändesaldo olnud ikkagi positiivne. Nii 2017. aastal kui ka 2016. aastal oli sisserränne Eestisse suurem kui väljaränne. Statistikaameti andmetel tuli Eestisse 2017. aastal 2794 inimest rohkem kui 2016. aastal ja siit lahkus 12 358, mis on 1434 vähem kui 2016. aastal. See on ka üheks põhjuseks, miks on üldine Eesti rahvaarv ikkagi kasvanud. (Statistikaamet 2019) Kui alaealiste ränne sõltub pigem vanemate otsusest, siis noorte täiskasvanute puhul võib eeldada, et see on nende enda valik otsida paremat haridusteed, töö- või elukohta väljaspool Eestit (Allaste jt 2018: 11).

Samuti tuleb meeles pidada, et tänapäeval on kasvamas uus põlvkond ehk Z-generatsiooni noored – inimesed, kes on sündinud alates 1995. aastast (Nõmme 2016: 9). Need on noored, kes on kuni 24-aastat vanad, seega nad kõik kuuluvad Eesti noorsootöö seaduse järgi noorte inimeste hulka. Toetades neid ning luues nende jaoks tingimusi ja võimalusi mitmekülgseks arenguks, tuleb arvestada nende individuaalsusega ja erinevustega teistest põlvkondadest inimestega. Tänapäeval on palju erinevaid võimalusi, kuid nendest tuleb valida just noorte jaoks kõige huvitavamad ja vajalikumad, sest noorte teadlikkus oma valikutest ja võimalustest on väike (Aavik 2019: 24). Tehes koostööd noorte inimestega, tuleb sihikindlalt tegeleda konkreetsete oskuste arendamisega, lähtudes ühe või teise

noore vajadusest (Talviste 2012: 3). Z-generatsiooni noored on uued konservatiivid, kes hindavad traditsioone ja pereväärtusi ning on vaoshoitud ja vastutustundlikud inimesed.

Nad ei ole kunagi elanud ilma internetita, nad on harjunud saama kergesti palju erinevat informatsiooni ning oskavad seda kiiresti töödelda, samas hindavad ka turvalisust. Nad vajavad kuuluvustunnet ning eakaaslaste kiitmist. Noored on enesekindlad ja väga optimistlikud, on valmis võitlema ning mõjutama maailma. Tõenäoliselt on see põlvkond kõige loovam ning nad oskavad mõelda erineva lähenemisviisiga. (Nõmme 2016: 9–10)

Noorte väljakutsete ja vajaduste analüüsi aluseks on käesolevas uurimistöös võetud taustamaterjal oktoobris 2018. toimunud noorsootöö foorumile „Noored 2035. Noorte ees seisvad väljakutsed ja noortevaldkonna roll nendega toimetulekul“, arvestades, et see on ainus viimase aasta jooksul riikliku institutsiooni poolt koostatud noorte olukorra terviklik analüüs noortepoliitika ja noorsootöö vaatenurgast. Haridus- ja Teadusministeerium on alustanud hariduse, teaduse, noorte- ja keelevaldkondade järgmise perioodi (2021–2035) pikaajalist strateegilist planeerimist, mille eesmärgiks on „välja töötada realistlik pikaajaline visioon antud valdkondade arendamiseks nii, et Eestis oleks soodne keskkond teadmiste loomiseks, omandamiseks ja kasutamiseks ning inimesed saaksid ja tahaksid õppida kogu elu, oleksid loovad, ettevõtlikud ja uuele avatud ning panustaksid sidusa ja demokraatliku ühiskonna kujunemisse.“ (Haridus- ja Teadusministeerium 2019)

Kogu maailmas toimuvate muutuste tõttu, nagu näiteks tehnoloogia areng, majandusareng, kliimamuutus jne, tuleb inimestel tulevikus toime tulla mitmete väljakutsetega. Neid muutusi ei ole piisavalt palju analüüsitud noortevaldkonna vaatenurgast ning pole täpselt teada, milliseid vajadusi võivad muutused endaga kaasa tuua noorte jaoks, mõnedes valdkondades on puudu ka varasemate põlvkondade kogemused (näiteks tehnoloogiaga seotud muutused). (Taustamaterjal noorsootöö... 2018) Globaalsed muutused avaldavad kindlasti mõju ka Eestile, kuna Eesti on väike riik ja seetõttu on avatud välismõjudele rohkem. Olulist mõju Eesti ühiskonnale avaldavad just noorte erinevad tulevikuvalikud, arvestades vananeva rahvastikuga.

Samas tuleb tunnistada, et kõikide noorte jaoks ei ole valikute võimalused ning nende kättesaadavus võrdsed (Noortevaldkonna arengukava 2014–2020: 9). Et suurendada kõikide noorte jaoks võimalusi arenguks, eneseteostuseks ja osaluseks ning vähendada tõrjutuse riski koostati 2013. aastal „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“, mille Vabariigi Valitsus heaks kiitis. Arengukava loodi, lähtudes noorte huvidest, ning selle

eesmärgid ja printsiibid aitavad määratleda noorte ees seisvaid tulevikuväljakutseid ka käesoleval ajal. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

Kuus tähtsamat noorte ees seisvat väljakutset Eesti kontekstis on:

1. Eneseteostus on loovuses ja ettevõtlikkuses – noored vajavad võimalusi ja tuge enda avastamiseks.

Selleks et noor saaks kasutada loovust ja kõiki võimalusi eneseteostuseks, on vaja kujundada ja arendada tal eneseusu ja enesekindluse tundeid. Samuti on tähtis õigeaegselt märgata takistusi, mis võivad piirata noorte arengut. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

2. Digiajastu pakub tohutuid võimalusi, kuid vajab kriitilist mõtlemist ja tehnoloogilist oskuslikkust.

Noored kasutavad digitaalset keskkonda, sest neil on sageli vaja otsida informatsiooni, nad tahavad suhelda, tarbida meelelahutust ning arendada erinevaid sotsiaalseid oskusi. Ilma digitaalse maailmata ei oleks tänapäeva noortel loomulik eksisteerida. Samas tuleb olla ettevaatlik ja teadlik ning hoiduda digitaalse maailma riskidest. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

3. Risk jääda arenguvõimalustest kõrvale on noorte jaoks jätkuvalt suur.

Tuleb lähtuda iga noore individuaalsest vajadusest tema arengu toetamisel ja potentsiaali avastamisel. Noorsootöötajal peab olema pädevus ja piisavalt palju aega, et pöörata tähelepanu abivajavale noorele, tema huvidele ja vajadustele. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

4. Tulevikutööks vajalikud pädevused on vaja omandada nüüd.

Tuleb korraldada noortele kogemusõpet ning proovida, katsetada, testida end erinevates valdkondades. Hariduses on vaja rohkem praktilist lähenemist. On vaja omandada uuelaadseid teadmisi ja oskusi, et osaleda ühiskonna elus ja rääkida kaasa, samas ka paremaks toimetulekuks toimuvate ühiskondlike muutustega. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

5. Osaluseks on vaja üha uusi teadmisi ja võimalusi.

Noorte osalus muutub väga oluliseks nii ühiskonna kui terviku kui ka noorte seisukohalt. Tuleb tõsta noorte osalemismotivatsiooni, et see protsess oleks kasulik nii noortele kui ka ühiskonnale tervikuna. Asjakohased teadmised ja oskused aitavad kaasa osalemisvõimaluste otsimisele, samas on tähtis, et noortel oleks kaaskond sarnaselt

mõtlevatest noortest ning kellega koos saaks luua ja ellu viia uusi ideid. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

6. Tervis ja endast hoolimine vajab tähelepanu.

Noored peavad hindama nii iseenda kui ka teiste inimeste hoiakuid ja väärtusi oma tervise suhtes, nad peavad väärtustama elutervet enesehinnangut ning hoolima ümbritsevast keskkonnast. Selleks on vaja arendada teadlikkust enesehävituslike tegevuste põhjustest ja tagajärgedest, tervisliku eluviisi tähtsusest kui ka digitaalse maailma ohtudest. (Taustamaterjal noorsootöö... 2018)

1.2. Noorsootöötajate pädevuste sisu Eestis

Noorsootöö on muutuv ja arenev valdkond ning noorsootöö meetodid peavad muutuma koos noorte vajadustega ja väljakutsetega (Noortevaldkonna arengukava 2014–2020). Pädevus on asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida (Eesti Keele Instituut). Noorsootöötajaks võib nimetada kõiki noorsootöö valdkonnas töötavaid spetsialiste: noortekeskuse töötajad, noorteühingute rühmajuhid, koolide huvijuhid, muusikakoolide õpetajad, huvikeskuse huvihariduse spetsialistid, rahvusvaheliste noortevahetusprojektide grupijuhid, noorte infotöötajad, noorte karjäärinõustajad jne (Noorsootöö õpik 2010: 23).

Valdkonna taasloomisel 90ndatel oli noorsootöötajatel suurem vabadus oma töö korraldamiseks, sest väljaspoolne informeeritus noorsootöö valdkonnast oli päris ebapiisav. Tänapäeval on noorsootöö rohkem formaliseeritud ning tegutseb iseseisva valdkonnana teiste valdkondadega koostöös. Kuigi Kõtsi analüüsi tulemused näitavad, et ka praegu võib üldkokkuvõttes järeldada, et noorsootöötajad saavad korraldada oma tööd suhteliselt vabalt, nende vabadust võivad siiski mõjutada majanduslikud tingimused või noorsootöötajate kutse- ning erialased teadmised. (Kõtsi, 2019: 11)

Noorsootöö Eestis tähendab mitmekesiseid noorte personaalset ja sotsiaalset arengut mõjutavaid tegevusi. Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis aitab kaasa noorte vaimsele ja füüsilisele arengule. (Käger jt 2017: 9) Noorsootöö meetodid on noorsootöös kasutatavad tegutsemisviisid, mis eristuvad üksteisest funktsiooni, lähenemisviisi ja laadi poolest. Need on näiteks gruppitöö, individuaalne töö, õppekäik, rollimäng, töötuba jne. (Ristikivi 2005: 11)

Heade kutseoskustega noorsootõtaja tegevused on:

- noorte mitteformaalseks õppimiseks tingimuste loomine ja õppeprotsessi juhendamine, sh noorte arenguvajaduste analüüsimine, nende kaasamine, osaluse toetamine, tagasisidestamine ja hindamine;
- noorteinfo vahendamine ja noorte nõustamine;
- noorsootöö keskkondade, meetodite ja infokommunikatsioonitehnoloogia mitmekesine kasutamine;
- turvalise keskkonna tagamine;
- suhtlemine avalikkusega;
- noortevaldkonna arendustegevus, sh valdkonna õiguslike aluste, teadmusloome, innovatsiooni ja noortepoliitika arendamine;
- administreerimine ning inim- ja finantsressursside juhtimine;
- võrgustikutöö sidusgruppidega;
- projektide ja programme arendamine. (Noorsootöö õpik 2010: 25)

Noorsootõtaja peab teadlikult suunama noori, et luua tingimusi nende isiksuse mitmekülgeks arenguks, tähtis on ka noorsootõtaja suhe iseenda ja teiste inimestega, oskus end kritiseerida, võime eneseregulatsiooniks ning eneseusaldus (Trouppe 2008: 69). Noorsootõtaja pädevused on kirjeldatud kutsestandardis (Noorsootõtaja kutsestandard 2017) ja nende arendamise vajadust on regulaarselt analüüsitud (Ümarik, Loogma 2005; Beilmann jt 2010; Käger jt 2017).

Samuti on tähtis, et noorsootõtaja oskaks töötada rahvusvahelisel tasandil, seetõttu peab käesoleva uurimistöö autor tähtsaks kirjeldada noorsootõtaja pädevuste mudelit, mis on välja töötatud Euroopa koolitusstrateegia raames (European Training Strategy... 2016: 23). Selles dokumendis on analüüsitud üldist väärtuste, hoiakute ja veendumuste süsteemi ning selliseid oskusi ja teadmisi, mida saab kasutada keeruliste olukordade ja ülesannete edukaks lahendamiseks. Enesekindlus, motivatsioon ja heaolu on olulised eeltingimused, et noorsootõtaja saaks oma pädevusi täielikult ära kasutada. Väga oluline on vaadelda pädevusi tervikuna, sest kõik pädevused võivad täiendada üksteist. Pädevusmudel koosneb kaheksast pädevusest, mis on omakorda analüüsitud hoiakute, teadmiste, oskuste ja käitumise kaudu. (European Training Strategy... 2016: 23)

Noorsootõtaja pädevused on:

- individuaalse tegutsemise ja koostööoskuste hõlbustamine mitmekesises keskkonnas,

- programme kavandamine (kujundamine),
- ressursside korraldamine ja juhtimine,
- meeskonnatöös edukalt osalemine,
- teistega sisukalt suhtlemine,
- teadlikkus kultuuridevahelisest pädevustest,
- võrgustiku osav ning toetav kasutamine,
- hindamispraktika väljatöötamine asjakohaste muudatuste hindamiseks ja rakendamiseks. (European Training Strategy... 2016: 23)

1.2.1. Noorsootöötaja kutsestandard

Esimesi noorsootöötajate kutsetunnistusi hakati Eestis välja andma 2006. aastal. Praegune, kuues kutsestandardi versioon, mis hakkas kehtima 15.11.2017, kehtib kuni 14.11.2022. Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse noorsootööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks. (Kutsestandard 2017)

Noorsootöötaja kutse on kokku kolm erinevat taset – 4, 6 ja 7. Tase 4 sisaldab endas lisaks noorsootöötaja kutsele ka laagrikasvataja osakutset, tase 6 laagrikasvataja-juhataja osakutset ning tase 7 laagri juhataja osakutset. Iga tase on jagatud osadeks:

A-osas on kutsekirjeldus:

- A.1. osas on toodud noorsootöötaja töö kirjeldus vastavalt kutsetasemele, on ära märgitud ka teised kutsetasemed, mis sellel kutsealal eksisteerivad ning millega tegelevad noorsootöötajad sellel kutsetasemel.
- A.2. osas on toodud noorsootöötaja tööosad, mis võtavad lühidalt kokku noorsootöötaja kohustuslikud tegevusnäitajad. Lisaks on all toodud välja tööosad, mis moodustavad osakutse.
- A.3. osas on toodud välja noorsootöötaja töökeskkond ja eripärad, millega tuleks arvestada inimestel, kes veel ei tööta noorsootöötajana, kuid kellel on see plaanis tulevikus.
- A.4. osas on nimetatud peamised noorsootöötaja töövahendid.
- A.5. osas on nimetatud noorsootöötaja isikuomadused.
- A.6. osas on nimetatud taotlemiseks vajalik kutsealane ettevalmistus.
- A.7. osas on nimetatud enamlevinud ametinimetused.

- A.8. osas on nimetatud regulatsioonid, mis reguleerivad kutsealal tegutsemist. (Kutsestandard 2017)

B-osas on kompetentsusnõuded, mida hindamis- ja kutsekomisjon hindavad. Välja on toodud kõik kohustuslikud kompetentsid, mida (osa)kutse taotlemiseks on vaja tõendada.

- B.2.1. osas on toodud kõik kompetentsid koos tegevusnäitajatega, kus kõik tegevusnäitajad ei pea olema 100% kaetud, küll aga peab kompetents tervikuna olema tõendatud. Iga tegevusnäitaja kohta on portfoolios küsimus ning juures on ka suunavad küsimused, mis aitavad meeles pidada, mis küsimustele on vaja veel vastata.
- B.2.5. kutse osas läbivad kompetentsi hinnatakse üldjuhul teiste kompetentside sees ning mitte eraldi (v.a osakutse eksami puhul, kus läbiv kompetents on eraldi osa). (Kutsestandard 2017)

C-osas on üldteave ja lisad.

- C.1. osas on toodud kutsestandardi koostamisega seotud oluline info: kes kinnitas, millal kinnitas, kes koostas jne. Samuti, mis nimetused on samal kutsel võõrkeeltes, mis lisad on antud standardile jne. On välja kujunenud ka uus lisa – kutsestandardis kasutatud terminid- aitab mõningaid termineid paremini lahti seletada. (Kutsestandard 2017)

Kõikidel tasemetel on oluline olla kursis noorsootöö alustega, sh terminoloogia, valdkonna struktuur, noorsootöö korraldamise põhimõtted jne. Meeles tuleb pidada, et iga kutsetaseme puhul on portfoolio, kompetentsid või tegevusnäitajad veidi erinevad. (Kutsestandard 2017)

1.2.2. Noorsootöötajate pädevuste arendamise vajadus

Tänapäeva noorsootöö peab eelkõige vastama tänapäeva noorte vajadustele ja huvidele, aga prognoosima ka vajadusi, mis noorel võivad tekkida tulevikus, ning vastama ka noorte tulevikuväljakutsetele, arvestades nende individuaalsuse ja erilisusega. Peamiseks riigi arenguvõtmeks on see põlvkond (tänapäeval on see Z-põlvkonna noored), kellele kuulub riigi tulevik, seega peab iga riik pöörama võimalikult palju tähelepanu laste ja noorte arenguvõimaluste ning tingimuste loomisele ka väljaspool perekonda, õppekava ja tööd (Ergma, 2009: 11).

Noorsootöötaja ja tema pädevus on kogu valdkonnas korraldatava sisulise töö vundament, seetõttu on Eestis pööratud suurt tähelepanu kutseoskuste arendamisele (Noorsootöö õpik 2010: 23). Kindlasti on noorsootöö valdkond tänapäeval tänu oma paindlikkusele võimeline erinevate muutustega kiiresti kohanema, vaatamata sellele, et Euroopa Liidu poliitilised suunad ja vajadus vastata ühiskonna ootustele on aina rohkem mõjutanud noorsootööd (Kötsi 2019: 11).

Praegu koolitatakse noorsootöötajaid Eestis kolmes kõrgkoolis: Tallinna Ülikoolis, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias ning Tartu Ülikooli Narva kolledžis. Riigi poolt on korraldatud noorsootöötajatele täiendkoolituste võimalust programmi „Noorsootöötajate koolituste arendamine 2015–2020“ kaudu, mida korraldab SA Archimedese noorteagentuur.

Varasematel aastatel on noorsootöötajate koolitusi korraldatud ka haridusministeeriumi, Eesti Noorsootöö Keskuse ja programmi „Euroopa noored“ Eesti büroo (nüüdseks kannab nime SA Archimedese noorteagentuur) poolt. Koolitused viisid ellu koolitusfirmad, vabakutselised koolitajad ja kõrgemad õppeasutused. Kuna paljudel noorsootöötajatel oli omandatud juba sobiv baasharidus, siis koolituste pearõhk oli eriliste noorsootöö meetodite õpetamine ja õppimine. (Taru jt 2015)

Noorsootöötajate pädevuste arendamise vajadust on regulaarselt analüüsitud (Ümarik, Loogma 2005; Beilmann jt 2010; Käger jt 2017). Lähtudes nendest uuringutest võib järeldada, et Eesti noorsootöötajate haridus on kvaliteetne, kuna noorsootöötajatest oli kõrgharidusega 2005. aasta uuringu põhjal 73% ja 2010. aasta uuringu põhjal 68% (Taru jt 2015: 214).

SA Archimedes noorteagentuuri tellimusel korraldas Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut aastatel 2009–2010 noorsootöö-alaste pädevuste ja noorsootöötajate koolitusvajaduse uuringu. Euroopa Sotsiaalfondi toel elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames toimunud uuringus küsitleti Eesti noorsootöötajaid ning nende tööandjaid, samuti viidi läbi fookusgrupiintervjuud noorsootöö-alastel koolitustel osalenutega. Küsimustikule vastas 511 noorsootöötajat ja 280 tööandjat. (Beilmann jt 2010: 5)

Sellest uuringust selgus, et kõige olulisemaks põhjuseks tegeleda noorsootööga oli huvi noorsootöö vastu. Nooremate noorsootöötajate jaoks pakkus noorsootöö pigem eneseteostuse, isikliku arengu ning enesetäiendamise võimalusi, nende vanemate kolleegide jaoks oli noorsootöö pigem raha teenimise võimaluseks. Rahulolu noorsootöö

tulemustega oli suurem kui rahulolu noorsootööks olemasolevate võimalustega, samuti rahulolematuse põhjusteks olid väiksed palgad, töö vähene tunnustatus ning koostööprobleemid nii noorsootöö eri valdkondade vahel kui ka teiste partneritega. Võrreldes 2005. aasta uuringuga peeti stressi ja võimaluse puudust noorsootöö arengut mõjutada oluliselt vähem tööga rahulolematuse põhjusteks. (Beilmann jt 2010: 5)

Noorsootöötajad ja nende tööandjad pidasid informaalset õppimist kõige olulisemaks ja efektiivsemaks enesetäiendamise viisiks. 80% noorsootöötajatest ning 86% tööandjatest pidasid noorsootöös oluliseks suhtlemisoskust, kuid ainult 18% noorsootöötajatest tahtsid seda oskust arendada. Kõige rohkem, 41% noorsootöötajatest, tundsid vajadust arendada projektikirjutusoskust, kuid vaid 25% pidas oluliseks seda arendada. Nii noorsootöötajad kui ka nende tööandjad (üle 40% mõlemast grupist) pidasid kõige tähtsamateks koolitusteemadeks eestvedamist ning motiveerimist. Samuti vajalikeks koolitusteemadeks peeti kriisijuhtimist, tööd konfliktsituatsioonis, kasvatustööd ning juhendamist. (Beilmann jt 2010: 6–7)

2010. aasta uuringu tulemustest ei ilmnunud eriti suurt erinevust eriharidusega ja erihariduseta noorsootöötajate vahel, seega võiks oletada, et tol hetkel oli noorsootöö eduka korraldamise tähtsamaks mõjuteguriks pigem eriala ise ja selle sobivus noorsootööd tegevale inimesele, mitte konkreetse erialase hariduse olemasolu. Kuid ei saanud välistada ka seda, et eriharidusega inimeste arvu suurenemine oli mõjutanud valdkonda tervikuna ning info liikumine ja ideede vahetus oli niiviisi arendanud kogu noortevaldkonda. Seoses tulemuste ebamäärasusega vajab noorsootöö valdkond teistsuguse lähenemisviisiga uurimist. (Beilmann jt 2010: 121–122)

2017. aasta juunis tellis SA Archimedese noorteagentuur hanke korras Balti Uuringute Instituudilt noorsootöötajate koolitusvajaduse uuringu. Uuringu eesmärgiks oli saada ülevaade noorsootöötajate pädevusest ja enesearendamisest ning selgitada välja noorsootöötajate koolitusvajadus (Käger jt 2017: 6). Ka see uuring kinnitas, et Eesti noorsootöötajad on suhteliselt haritud. Üle 87% uuringus osalenutel on enam kui keskharidus. Samas on vaid ligi 40%-l noorsootöötajatest noorsootööalane haridus või noorsootöötaja kutse. Uuringust selgus, et noorsootöötaja kutse taotlemine ei ole levinud, kutse omamist ei väärtustata, paljud noorsootöötajad ei mõista kõikide eeldatud pädevuste olulisust. Puudulik noorsootöö taust võib olla üks olulisematest kutse väärtustamise, noorsootöötaja kompetentsidest ühtselt arusaamise ja professionaalse enesearendamisega tegelemise takistustest. (Käger jt 2017: 67)

Peamiseks täiendõppes osalemise ja ka kutse taotlemise põhjuseks on soov arendada enda teadmisi ja oskusi, olla kursis noortevaldkonna arenguga, täiendõppes on pakutud huvitavad ning vajalikud teemad. Enesetäiendamiseks on palju erinevaid viise, kuid eelistatakse pigem vaheldusrikkamaid, aega vähem nõudvaid, soodsamaid ja vähemat eneseanalüüsi eeldavaid vorme. Rahaliste vahendite mittepiisavus võrreldes varasemate valdkondlike uuringutega on vähem koolitustel osalemise takistusena toodud. Kõige nõrgemalt hindavad noorsootöötajad oma oskust kasutada erinevaid noorsootöö meetodeid ning kultuuridevahelise suhtluse põhimõtete tutvustamise ja suhtlusvõimaluse pakkumise oskust. (Käger jt 2017: 68)

Noorsootöötaja pädevused hõlmavad nii otsest tööd noortega kui ka võrgustikutööd sidus- ja huvigruppidega ning selle valdkonna edendamisele kaasa aitamist laiemalt (Noorsootöö õpik 2010: 31). Korraldades õppetööd ning koostööd tööandjatega noorsootöö valdkonnas peaks rohkem pöörama tähelepanu noorsootöö üliõpilaste motivatsiooni tõstmisele ja valmisoleku toetamisele selles valdkonnas ka edaspidi tööle astuda (Kötsi 2019: 12).

2014. aastal valmis Euroopa Komisjoni tellitud ülevaatlik uuring noorsootöö väärtusest Euroopa Liidus „Working with young people: the value of youth work in the European Union“, milles on analüüsitud ka noorsootöötajate koolitamist liikmesriikides, sh Eestis. (Dunne jt 2014) Uuringus on esile tõstetud mitmed olulised järeldused noorsootöötajate pädevuste arendamise kontekstis. Enamus kutsealadel on väga selged professionaalsuse arendamise protsessid, mis hõlmavad kvalifikatsiooni, kogemusi ja vastutust. Samuti on ka noorsootöötajate jaoks olemas kindlakstehtav vajadus võimaldada pädevuste arendamist kui professionaalsuse olulist osa. Mittetäielikud õpirajad ja puudulikud selgesti määratletavad õpivõimalused põhjendavad selles valdkonnas ebastabiilsete töötamis- ja vabatahtliku tegevuse tingimuste probleeme. (Dunne jt 2014: 128)

Mõnedes Euroopa Liidu liikmesriikides (nt Itaalia, Küpros ja Poola) ei ole noorsootöötajatel märkimisväärselt formaalset ja/või mitteformaalset võimalust oma pädevusi arendada ning koolitustel osaleda. Selle tõttu ei ole paljudel noorsootöötajatel erialast haridust noorsootöö valdkonnas ning nad ei saa osaleda noorsootöötajate pädevuste arendamise koolitustel. Mõningatel juhtudel ei ole probleemiks mitte ainult koolitusvõimaluste nappus, vaid isegi võimaluse olemasolul, ei saa nad tunnustamist või koolitusel kogemuse saamise kinnitatust. Iga koolitussüsteemiga, mis kehtestab standardid, peaks ideaaljuhul kaasnema praktikute tunnustamine, olenemata sellest, kas

see on individuaalsete pädevuste tunnustamine või lihtsalt sertifikaadi väljastamine. (Dunne jt 2014: 128)

Noorte olukorrad võivad olla tänapäeval keerulised. Seetõttu liigub noorsootöö ennetavate tegevuste juurest pigem sekkumise põhisele lähenemisele. Selle tulemusena võivad noorsootöötajad vajada koolitust, et neil oleks võimalik neid aspekte käsitleda. Näiteks Saksamaal on mureks keeruline olukord ühiskonnas ja noorsootöötajatele esitatavaks nõudmiseks on tegeleda tänapäeva noorte sotsiaalsete ja heaoluküsimustega. Seetõttu on üks identifitseeritav vajadus noorsootöötajate koolitamise võimalused, et paremini toime tulla noorte keerukate olukordadega. Sarnased vajadused on tuvastatud ka Eestis, kus lähiaastatel peetakse oluliseks suurendada professionaalselt koolitatud noorsootöötajate arvu, et tulla toime mõtestatud noorsootööga ja saada reflektiivseks praktikuks. (Dunne jt 2014: 128)

1.3. Kokkuvõte noorsootöötajate koolitusvajadusest noorte väljakutsete kontekstis

Tuginedes 2017. aastal läbiviidud uuringu tulemustele (Käger jt 2017), võib teha järelduse, et noorsootöötajad on suhteliselt haritud, kuid ainult ligi 40%-l noorsootöötajatest on noorsootöölane haridus või noorsootöötaja kutse. Autori arvates, peab aga tänapäeva noorsootöötaja olema haritud noorsootöö valdkonnas, lähtuma noorte huvidest ja vajadustest, olema teadlik toimuvatest muutustest ning kõikvõimalikest võimalustest noorte kaasamisel ja toetamisel, samuti olema uudishimulik uute teadmiste suhtes.

Uuringust nähtus, et noorsootöötaja kutse taotlemine ei ole paraku levinud, näiteks 2017. aasta uuringus oli vähem kui veerandil vastanutest noorsootöötaja kutse või osakutse (Käger jt 2017). Käesoleva töö autori arvates on see muret tekitav teadmine, kuna noorsootöötaja kutse taotlemisel on piisavalt palju seonduvaid materjale enesearendamiseks ja enesehindamiseks, mis võivad olla toeks vajalike pädevuste arendamiseks.

Analüüsides kuut põhilist noorte eest seisvat väljakutset, tegi autor järelduse, et tänapäeva noorsootöötaja peab olema väga kompetentne, et toetada noori ja olla neile eeskujuks. Oma töös peaks ta järgima pädevusi, mis on kirjeldatud noorsootöötaja kutsestandardis (2017), teadma noorsootöö põhiväärtusi ja lähenemisviise, vastama vajadustele, mis on kirjas 2013. aastal koostatud noortevaldkonna arengukavas 2014–2020 (Noortevaldkonna arengukava 2014-2020). Samuti oskama töötada ka rahvusvahelisel

tasandil, omades kõiki noorsootöötaja pädevusi, mis on universaalsed Euroopa Liidu liikmesriikides (European Training Strategy...2016).

Lähtudes noorsootöötajate pädevuste arendamise vajadusest, viis käesoleva uurimistöö autor kirjeldatud dokumentidele toetudes läbi uuringu ning töötas välja hindamismudeli, mille järgi hindas kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste sisu vastavust noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja nende arendamise vajaduste suhtes, lähtudes noorte ees seisvatest väljakutsetest.

2. NOORSOOTÖÖTAJATE TASEMEÕPPE JA TÄIENDÕPPE VASTAVUS NOORTE VÄLJAKUTSETELE

2.1. Uurimisprobleemi kirjeldus, eesmärgid ja uurimisküsimused

Nagu lõputöö teoreetilises osas on esile toodud, on noorsootöö muutuv ja arenev valdkond ning noorsootöö meetodid peavad teisenema koos noorte vajadustega, mis muutuvad aja jooksul (Noortevaldkonna arengukava 2014–2020). Noorsootöötajate pädevused on kirjeldatud kutsestandardis (Noorsootöötaja kutsestandard 2015) ja nende arendamise vajadust on regulaarselt analüüsitud (Ümarik jt 2005; Beilmann jt 2010; Käger jt 2017). Noorsootöötajad saavad omandada kõrghariduse oma erialal Tallinna Ülikoolis, Tartu Ülikooli Narva kolledžis ning Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias ja riigi poolt on korraldatud noorsootöötajatele täiendkoolituste võimaluste saamine läbi programmi „Noorsootöötajate koolituste arendamine“ 2015–2020, mida rakendab SA Archimedese noorteagentuur.

Uurimisprobleemi aluseks ongi vajadus analüüsida noorsootöötajatele pakutavaid koolitusvõimalusi ja nende kaudu arendatavaid pädevusi, võttes aluseks noorte väljakutsed. Uurimisprobleemi käsitlemine on aktuaalne, arvestades, et koolitusvõimaluste vastavust noorsootöötajate pädevustele ja nende arendamise vajadustele ei ole tervikuna piisavalt uuritud ning võimalikke kitsaskohti analüüsitud nii kõrgharidustasemel kui täiendkoolituses.

Uurimistöö eesmärk on uurida kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste sisu vastavust noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja nende arendamise vajaduste suhtes väljatöötatud hindamismudeli alusel lähtudes noorte ees seisvatest väljakutsetest.

Uurimisküsimused:

- 1) Millised noorsootöötaja pädevused on vajalikud tänapäeva noorsootöös, et teha kvalifitseeritud noorsootööd, ning mis vastavad vajadusele toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul?
- 2) Mis koolitusi pakutakse noorsootöötaja pädevuste arendamiseks ja mis õppesisuga need on?
- 3) Kuivõrd need koolituspakkumised vastavad tänapäeva noorsootöötaja pädevuste arendamise vajadustele, et toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul, ja millised on kitsaskohad?

2.2. Metoodika

2.2.1. Andmekogumismeetod

Andmekogumismeetodiks on dokumentide kogumine ning tõlgendusmeetodiks on noorsootöö valdkonna dokumentide analüüs. Dokumentide kasutamise eeliseks on nende andmete sisu, mida on kogudes tähtsaks peetud, samas on uuritaval võimalik dokumentidega töötada talle sobival ajal (Laherand 2008: 259). Autor on tutvunud nii varasemate Eesti noorsootöötajate koolitusvajadust kajastavate uuringute tulemustega (Ümarik jt 2005; Beilmann jt 2010; Käger jt 2017) kui ka välismaal avaldatud noorsootöötajate koolitamist, arenguvajadusi ja pädevusi kajastavate dokumentidega (European Training Strategy...2016).

Käesoleva töö autor on samuti kogunud andmeid, kasutades Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS), ülikoolide ametlikke internetilehekülgi, e-posti teel taotles autor SA Archimedese noorteagentuur esindajalt 2018. aastal läbi viidud ning 2019. a planeeritud koolituste nimekirja koos õpiväljundite ja üldise kirjeldusega. Samuti taotles autor eraldi Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö eriala programmijuhilt uue õppekava dokumentatsiooni. Töös on kvalitatiivse analüüsi täiendamiseks ja näitlikustamiseks kasutatud ka kvantitatiivset analüüsi, hinnates õppekavasid 5-astmelisel numbrilisel skaalal, kus 0 õppeainet – ei vasta üldse; 1-4 – vastab osaliselt, 5 ja enam – vastab täiel määral.

2.2.2. Hindamismudeli väljatöötamine

Lähtudes noorte ees seisvatest väljakutsetest ja noortevaldkonna rollist nendega toimetulekul, mis on kirjeldatud riiklikus taustaanalüüsi dokumendis „Noored 2035. Noorte ees seisvate väljakutsete ja noortevaldkonna roll nendega toimetulekul“, töötas käesoleva töö autor välja hindamismudeli. Hindamismudeli eesmärgiks on siduda noorte väljakutsed ja noorsootöötajate pädevuste arendamine ühtsesse skeemi.

Hindamismudeli koostamiseks tegi töö autor analüüsi, kasutades kvalitatiivset sisuanalüüsi, mida saab defineerida kui uurimismeetodit, mida rakendatakse tekstiandmete sisu subjektiivseks tõlgendamiseks süstemaatilise liigendamise- ja kodeerimisprotsessi ning teemade või mustrite kindlakstegemise abil (Laherand 2008: 290). Samuti kasutas autor suunatud sisuanalüüsi, sest uuritava nähtuse kohta on olemas

teooriaid ja olemasolevad küsitlused vajavad edasiarendamist. Suunatud sisuanalüüsi eesmärk on kinnitada või edasi arendada mingit teoreetilist raamistikku või teooriat. Seda on kirjeldatud ka kui deduktiivset kategooriate moodustamist. (Laherand 2008: 292)

Hindamismudeli koostamiseks vajalik analüüs põhines kolmel dokumendil:

- 1) Noorte väljakutsed – analüüsitud on dokumendis „Noored 2035“ esile tõstetud kuut väljakutset, mida riigi tasandi analüüs on pidanud kõige olulisemaks aastani 2035 ja millele noortevaldkond, sh noorsootöötajate koolitus, peaks reageerima (Taustamaterjal noored 2035).
- 2) Noorsootöötaja kutsestandard – analüüsitud on noorsootöötaja pädevusi kirjeldavaid formuleeringuid, mida on kasutatud noorsootöötajate kompetentside kirjeldamiseks riiklikus kutsestandardis (Noorsootöötaja kutsestandard 2017).
- 3) Euroopa noortevaldkonna koolitusstrateegia raames loodud noorsootöötajate kompetentsimudel rahvusvaheliseks koostööks – analüüsitud on rahvusvahelisel tasandil koostatud noorsootöötaja tööks vajalike kompetentside kategooriaid ja formuleeringuid (European Training Strategy...2016).

Eelnimetatud tekstide analüüsi tulemusena koostas autor noorte väljakutsete ja noorsootöötajate pädevuste seoseid kirjeldava mudeli, kus iga väljakutse osas on esile tõstetud analüüsile tuginedes autori hinnangul kolm kõige olulisemat pädevuste kogumit, mis peavad olema noorsootöötajal, et olla võimeline planeerima ja viima läbi noorsootööd, mis loob tingimusi noorte valmisolekuks väljakutsetega toime tulla ja toetab noori väljakutsetega toimetulekul. Analüüsi tulemusel on mudelis 18 noorsootöötaja pädevust (lisa 1). Autor hindas hindamismudeli alusel valitud õppekavasid, lähtudes hindamisskaalast: 0 õppeainet – ei vasta üldse; 1-4 – vastab osaliselt, 5 ja enam – vastab täiel määral. Terviklikult on mudel kirjeldatud tabelis 1.

Tabel 1. Noorte väljakutsete ja noorsootöötajate pädevuste seoseid kirjeldav mudel

Noorte väljakutsed	Noorsootöötaja 3 kõige olulisemat pädevuskogumit
1. Eneseteostus on loovuses ja ettevõtlikkuses – noored vajavad võimalusi ja tuge enda avastamiseks	- Annab noortele teavet omaalgatuste ja eestvedamise võimalustest ja vajalikest teadmistest ning oskustest ja loob tingimused selliste teadmiste ja oskuste arendamiseks erinevatel meetoditel; - teab ettevõtlikkuse ja loovuse arendamise seoseid; - toetab noorte eneseusu, enesetunnetuse ja eneseteadlikkuse arengut, pakub noortenõustamist

2. Digiajastu pakub tohutuid võimalusi, kuid vajab kriitilist mõtlemist ja tehnoloogilist oskuslikkust	- teab uutest võimalustest, mis toetavad noori digitaalses keskkonnas; - oskab kasutada digitehnoloogiaid, arendab teadlikkust ja kriitilist meelt mõistmaks andmepõhiste lahenduste piiranguid ja riske; - arendab oma digipädevusi, et luua võimalikult palju tingimusi mitteformaalseks õppimiseks tehnoloogiliste vahendite toel ja tehnoloogiarikas keskkonnas
3. Risk jääda arenguvõimalustest kõrvale on noorte jaoks suur	- teab erinevaid meetodeid, et kaasata noori, kes on tõrjusriskis või on tõrjutud ja ei osale noorsootöö tegevustes; - oskab märgata sotsiaalse tõrjusriski sattunud noori ja korraldada professionaalse toe saamist vastavalt arengu vajadusele, samuti ka mobiilset noorsootööd - märkab varakult takistusi, mis piiravad noore arengut, ja korraldab tegevusi nende takistuste eemaldamiseks ja/või vähendamiseks;
4. Tulevikutööks vajalikud pädevused on vaja omandada nüüd	- loob tingimusi noortele tulevikutöö jaoks vajalike pädevuste arengu eneseanalüüsiks ja omandamiseks noorsootöös; - oskab korraldada mitmekesiseid, laiahaardelisi tegevusi, mis jõuavad erinevate noorte gruppideni hõlmates kõiki noori (sh ka erivajadustega ja NEET-noori, majanduslikult vähekindlustatud noori jne); - toetab noori töökogemuse saamisel ja suurendab teadlikkust tööturu muutustest
5. Osaluseks on vaja teadmisi ja võimalusi – üha uusi	- tõstab noorte osalemismotivatsiooni; - toetab noorte ühistegevust (pakub võimalusi kohtuda teiste noortega, leida kaasamõtlejaid ning noortepäraseks omaalgatuslikuks osaluseks tänapäeva keskkonnas, samuti ka rahvusvahelisel tasandil); - teab arvestamise tähtsust ja oskab leida võimalusi anda tagasisidet ja selgitada, kuidas ühiskondlik-poliitilises elus osaleda

6. Tervis ja endast hoolimine vajab tähelepanu	- tõstab noorte teadlikkust riskikäitumisest tulenevatest ohtudest ja kaasnevatest negatiivsetest tagajärgedest, aga ka digitaalsetest ohtudest; - loob võimalusi noorte jaoks kogeda riskikäitumisele alternatiivset ja elutervet tegutsemist; - korraldab noortele tegevusi hoiakute kujunemiseks ja elutervet enesehinnangut (st noored väärtustavad nii iseend kui ka teisi inimesi).
---	---

2.2.3. Mudeli piirangud

Esitatud mudeli on autor koostanud eesmärgiga uurida kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste sisu vastavust noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja nende arendamise vajaduste noorte ees seisvate väljakutsete ning vajaduste suhtes ja seetõttu on mudelil mitmed piirangud, mis ei võimalda mudelit pidada ammendavaks kirjeldavaks mudeliks.

Olulisemad piirangud on:

- 1) noorsootöötaja pädevuste ja noorte ees seisvate väljakutsete seostamine on hinnanguline, kuna autor lähtus eesmärgist kasutada mudelit õppekavade hindamisel – kui koostada mudel teisel eesmärgil, oleks võimalik seostada väljakutseid ja pädevusi ka teisel moel;
- 2) valitud on vaid kolm pädevuste kogumit iga väljakutse kohta, arvestades lõputöö mahtu – ammendava mudeli koostamiseks ei tohiks piirata pädevuste arvu väljakutsete lõikes;
- 3) valitud pädevused on formuleeritud autori analüüsi põhjal ja kui analüüsis oleks olnud rohkem dokumente, saaks formuleerimine olla põhjalikum;
- 4) dokumendid (ülikoolide õppekavad) võivad olla ebatäielikud või ebatäpsed, sest käesoleva töö kirjutamise ajal neid muudeti tulevaseks õppeaastaks;
- 5) uurijal võis tekkida kiusatus valida vaid selliseid andmeid, mis toetavad tema enda ideid, mudeleid ja teooriaid (Laherand 2010: 265).

2.3. Tasemeõppe õppekavade analüüs

2019. aastal koolitatakse noorsootöötajaid Eestis kolmes kõrgkoolis: Tallinna Ülikoolis, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias ning Tartu Ülikooli Narva kolledžis.

Õppekava on õpingute alusdokument, mis määrab kindlaks õppe üldeesmärgid, õpiväljundid, õppekava nominaalkestuse ja mahu, õppe alustamise tingimused, õppeainete loetelu, mahu, lühikirjeldused ning valikuvõimalused ja -tingimused, spetsialiseerumisvõimalused, õppe lõpetamise tingimused ning lõpetamisel antava kraadi nimetuse ja väljastatavad dokumendid. (Õppekorralduse sõnaraamat 2017)

Õppekavade info jaguneb kaheks:

- üldandmed (õppekava kood, õppevaldkond, haldaja, üldeesmärgi, erialad, õpiväljundid jms);
- moodulite ja õppeainete nimekirjas sisalduvad aasta õppekavad, mille järgi hakkavad õppima vastaval aastal sisseastunud üliõpilased (Õppekorralduse sõnaraamat 2017).

Selleks et hinnata tasemeõppe õppekavade vastavust autori poolt väljatöötatud hindamismudeli alusel, tuli analüüsida kolme noorsootöö õppekava ainete eesmärki ja õpiväljundeid. Õpiväljundid (õpitulemused) – õppimise tulemusel omandatavad teadmised, oskused ja hoiakud, mis on kirjeldatud õppekava, mooduli või õppeaine läbimiseks vajalikul miinimumtasemel. Õpiväljundite saavutamist miinimumi ületaval tasemel diferentseerib hindamine. (Õppekorralduse sõnaraamat 2012).

Analüüsides õppeainete õpiväljundite sisu ja hinnates seda hindamismudelil kirjeldatud noorsootöötaja pädevuste kontekstis, autor lähtus kriteeriumidest: 0 õppeainet – ei vasta üldse; 1–4 õppeainet – vastab osaliselt, 5 ja rohkem õppeainet – vastab täiel määral. Õppeaine oli arvesse võetud, kui vähemalt üks õpiväljunditest sobis autori välja töötatud hindamismudeliga kokku. Autor on analüüsinud ainult neid mooduleid ja õppeaineid, mis on tema arvates otseselt seotud noorsootöötaja oskuste ja pädevuste arendamisega (lisad 2,3,4).

2.3.1. Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö õppekava analüüs

Narva Kolledži noorsootöö õppekava on 2019. aastal täies ulatuses muutumas, selle tõttu ei saanud käesoleva töö autor õpiväljundeid ja õppekava iseloomustust õppesüsteemist,

vaid pidi ühendust võtma noorsootöö õppekava programmijuhiga ning taotlema analüüsiks uue õppekava viimase versiooni (versioon seisuga 02.04.2019).

Tartu Ülikooli Narva kolledž pakub Tartu Ülikooli kvaliteedimärgiga kõrgharidust, hoiab ja arendab akadeemilisi traditsioone Kirde-Eestis ning on Eesti ühiskonna integratsiooni edendaja (Narva kolledži ametlik kodulehekülg). Uue õppekava maht on 180 EAP-d ning nominaalne õppeaeg on kolm aastat. EAP on Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunktid ehk õppekava, mooduli ja õppeaine mahu arvestamine õppetöö ühikutes (Õppekorralduse sõnaraamat 2011).

Õppekava üldeesmärgid on anda terviklik akadeemiline haridus, seostades teoreetilist ja praktilist õpet, mis aitab üliõpilasel kujuneda enesekindla identiteediga heaks noorsootöötajaks ja kõrgel tasemel valdkonna arendajaks ning mis toetab õpingute jätkamist magistriõppes (Tartu ülikooli Narva kolledži noorsootöö õppekava 2019).

Õppekava läbinud üliõpilane:

- ✓ on võimeline kriitiliselt analüüsima noortevaldkonda, sh määratlema noortevaldkonna arenguvajadusi ja algatama vajalikke lahendusi;
- ✓ on võimeline korraldama noorsootööd ning noorsootööorganisatsioonide ja/või asutuste juhtimist;
- ✓ kasutab tehnoloogilisi arendusi ja digilahendusi töös noortega;
- ✓ on võimeline tegema koostööd, sh rahvusvahelisel tasandil, ning kommunikeerima oma töö sisu ja tulemusi erinevatele osapooltele;
- ✓ oskab juhtida enda professionaalset arengut ning luua võimalusi õppimiseks erinevates keskkondades. (Tartu ülikooli Narva kolledži noorsootöö õppekava 2019)

Uurides Tartu ülikooli Narva kolledžis noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste sisu vastavust noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja nende arendamise vajaduste suhtes väljatöötatud hindamismudeli alusel, lähtudes noorte ees seisvatest väljakutsetest (lisa 1), analüüsis autor viit moodulit ning kokku 22 kohustuslikku ainet (lisa 2).

Tartu ülikooli Narva kolledži õpiväljundite analüüs

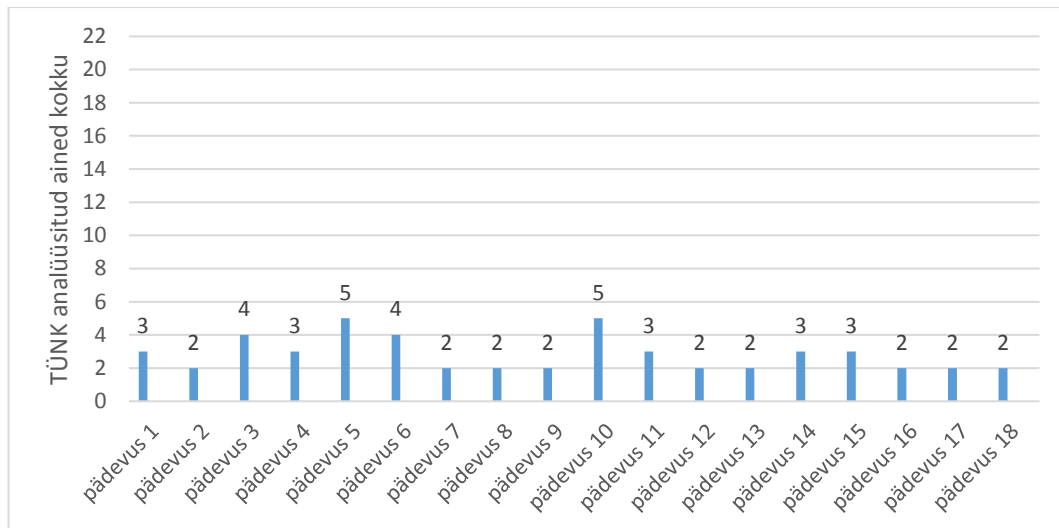
Iga pädevuse jaoks on olemas vähemalt üks sobiv õpiväljund, võib järeldada, et Narva kolledži (edaspidi: TÜNK) noorsootöö õppekava vastab pädevuste arendamise osas hindamismudelile osaliselt, sest kõikidest pädevustest on mainitud ainete õpiväljundites keskmiselt 2–3 korda (Joonis 1). Kõige rohkem aineid (4 ja 5, mis tähendab, et vastavad

täiel määral), mis läksid kokku autori poolt välja töötatud hindamismudeli kriteeriumidega, oli pädevustel 3 – toetab noorte eneseusu, enesetunnetuse ja eneseteadlikkuse arengut, pakkudes ka noortenõustamist; 5 – oskab kasutada digitehnoloogiat, arendab teadlikkust ja kriitilist meelt mõistmaks andmepõhiste lahenduste piiranguid ja riske; 6 – arendab digipädevusi, et luua võimalikult palju tingimusi mitteformaalseks õppimiseks tehnoloogiliste vahendite toel ja tehnoloogiarikas keskkonnas; 10 – loob tingimusi noortele tulevikutöö jaoks vajalike pädevuste arengu eneseanalüüsiks ja omandamiseks noorsootöös.

Lähtudes noorte väljakutsetest ning autori välja töötatud hindamismudelitest, vastab TÜNK õppekava sellele osaliselt, sest vajalikke noorsootöötaja pädevusi on kirjeldatud keskmiselt kolmes erinevas aines. Kõikide väljakutsetega on mingil määral võimalik toime tulla, kuid kõige rohkem toetab õpe kahe väljakutsega seotud pädevuste omandamist: noorsootöötaja on teadlik paljudest uutest tehnoloogilistest võimalustest ning nendega kaasnevatest riskidest, oskab kriitiliselt mõelda ja arendada sellist võimkust ka noortel. Samas tulevased noorsootöötajad teavad tulevikutööks vajalikke pädevusi ning oskavad luua noortele tingimusi nende oskuste arengu eneseanalüüsiks ja omandamiseks noorsootöös.

Kitsaskohaks on autori arvates see, et TÜNK noorsootöö eriala üliõpilastel ei pruugi olla piisavalt võimalusi omandada õppes pädevusi, mis on seotud teadlikkusega noortest, kes on sattunud sotsiaalse tõrjutuseriski, ja riskikäitumisega noortest. Täpsemalt, kuidas neid toetada, kaasata, mis meetodeid kasutada ja kuidas märgata kõikvõimalikke takistusi, mis piiravad selliste noorte arengut. Samuti on tähtis pöörata noorte tähelepanu riskikäitumisest tulenevatele ohtudele ja riskikäitumisega kaasnevatele negatiivsetele tagajärgedele ning tegevustele, mis aitavad kaasa hoiakute ja eluterve enesehinnangu kujunemisele.

Õppekava analüüsides võib kokkuvõtvalt TÜNK noorsootöö õppesisu kirjeldada kui õpet, mis toetab noorsootöötajate vajalike pädevuste arengut, sest kõikidest kohustuslikest ainetest leidis autor selliseid õpiväljundeid, mis on vajalikud, et toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul. TÜNK noorsootöö eriala omandamise käigus saab üliõpilane väga palju erinevaid baasoskusi ja teadmisi, et teha tänapäeval kvaliteetset noorsootööd.

Joonis 1. Narva kolledži õppeainete vastavus hindamismudeli järgi (autori koostatud).

2.3.2. Tallinna Ülikooli noorsootöö õppekava analüüs

Tallinna Ülikooli (edaspidi: TLÜ) rakenduskõrghariduse taseme noorsootöö õppekava maht on 180 EAP–d ning nominaalne õppeaeg on kolm aastat. Õppekava üldeesmärgid on:

- kujundada põhiteadmised, mis tagavad oskuse juhtida, suunata, korraldada ja analüüsida noorsootööd;
- toetada pädevuste omandamist noorsootöö valdkonnas töötamiseks;
- luua valmisolek elukestvaks õppeks ja professionaalseks arenguks ning õpingute jätkamiseks magistriõppes. (Tallinna Ülikooli noorsootöö õppekava 2018)

Õppekava läbinud üliõpilane

- ✓ sõnastab noorsootöö eriala põhimõisted, lähtekohad ja eesmärgid ning analüüsib eriala aktuaalseid probleeme ja nende lahendusvõimalusi;
- ✓ omab süsteemset ülevaadet rahvusvahelisest ja riiklikust noortepoliitikast ning noorsooliikumise ja -töö ajaloost ning tõlgendab noorsootöö seadusandlust;
- ✓ analüüsib ja rakendab omandatud teadmisi ja oskusi erialaseks arenguks ja noorte arengu toetamiseks;
- ✓ planeerib, juhib, teostab ja analüüsib noorsootöö valdkonna protsessipõhiseid tegevusi ja projekte;

- ✓ kasutab interaktiivseid ja kaasaegseid keskkondi, meetodeid ja IKT-vahendeid informatsiooni kogumiseks ja teabe edastamiseks. (Tallinna Ülikooli noorsootöö õppekava 2018)

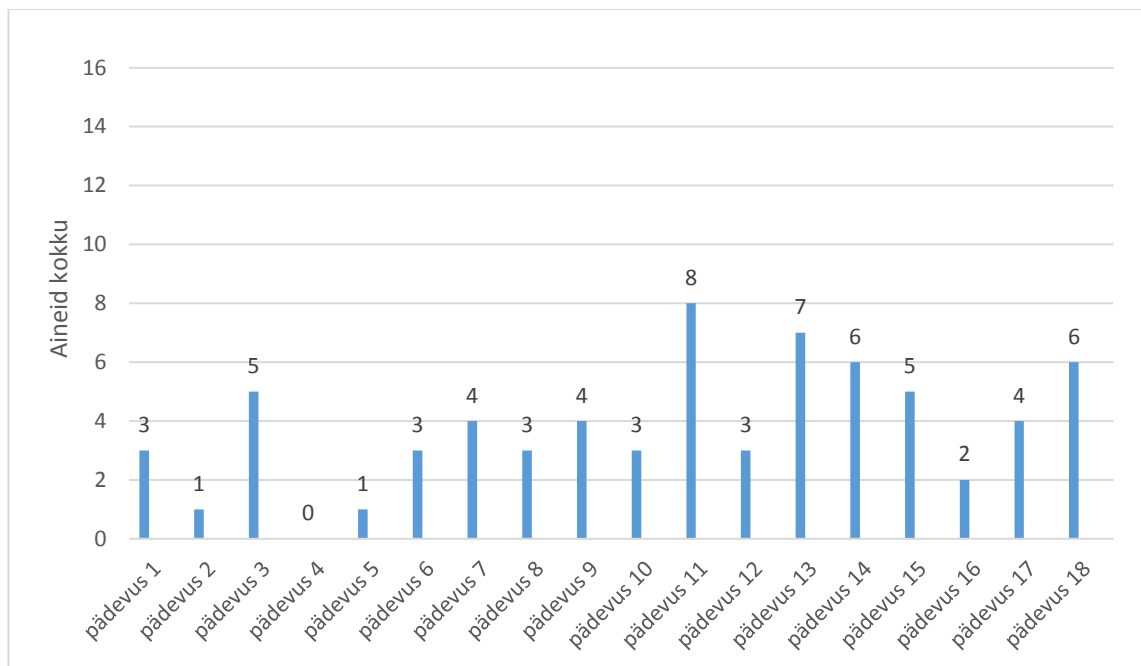
TLÜ õpiväljundite analüüs

Autor analüüsis kolme moodulit ning 17 kohustuslikku ainet (lisa 3), et uurida noorsootöötaja pädevuste vastavust mudelile (lisa 1). Ühe pädevuse jaoks ei leidnud autor ühtegi aine õpiväljundit, aga võttes arvesse, et kokku on 18 pädevust, võib järeldada, et TLÜ noorsootöö õppekava vastab pädevuste arendamises hindamismudelile hästi, sest enamik pädevustest on mainitud ainete õpiväljundites keskmiselt 3–5 korda (Joonis 2). Samuti on pädevusi, mida arendatakse 6–8 aine raames.

Kõige rohkem aineid, mis läksid kokku autori välja töötatud hindamismudeli kriteeriumidega, oli pädevustel 11 – oskab korraldada mitmekesiseid, laiahaardelisi tegevusi, mis jõuavad erinevate noortegruppideni, hõlmates kõiki noori (sh ka erivajadustega ja NEET-noori, majanduslikult vähekindlustatud noori jne); 13 – tõstab noorte osalemismotivatsiooni; 14 – toetab noorte ühistegevust (pakub võimalusi kohtuda teiste noortega, leida kaasamõtlejaid ning noortepäraseks omaalgatuslikuks osaluseks kaasaegses keskkonnas, samuti rahvusvahelisel tasandil); 18 – korraldab noortele tegevusi hoiakute kujunemiseks ja elutervet enesehinnangut (st noored väärtustavad nii iseend kui ka teisi inimesi).

Õppekava analüüsides võib kokkuvõtvalt TLÜ noorsootöö õppesisu kirjeldada kui õpet, mis vastab hindamismudelile osaliselt, sest vajalikke noorsootöötaja pädevusi on kirjeldatud keskmiselt neljas erinevas aines. Õppekava toetab suurel määral noorsootöötaja arengut erinevate tegevuste või ürituste planeerimisel, mitmekesiste meetodite kasutamisel, arvestades ka haavatavaid noorte sihtrühmi. Tähtsal kohal on tervisekasvatus ning sellega kaasnevad tegevused, mis aitavad noortel hoiakuid kujundada, elutervet enesehinnangut arendada ning tõsta osalemismotivatsiooni.

TLÜ noorsootöö õppesisu kitsaskohaks on vähene tähelepanu tehnoloogilistele oskustele ning digivõimalustega kaasnevate piirangute ja riskidega seotud teadlikkuse arendamisele. Üldiselt on kõige vähem neid aineid, mille sisu kirjeldaks riskikäitumisest tulenevaid ohte ja riske, mis puudutab ka digimaailma. Samuti on vähe õppeaineid, mis suunavad ettevõtlikkuse ja loovuse arendamisele.

Joonis 2. Tallinna Ülikooli õppeainete vastavus hindamismudeli järgi (autori koostatud).

2.3.3. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava analüüs

Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia õppekava nimetus on huvijuht-loovtegevuse õpetaja. Selle õppekava maht on neli aastat ehk 240 EAP-d. Õppekava üldesmärgid on:

- luua üliõpilastele tingimused erialaste põhiteadmiste ja oskuste omandamiseks, mis on vajalikud töötamiseks kogukonnas huvijuhina, noorsootöötajana ja huvitegevuse pedagoogina;

- kujundada valmisolek elukestvaks erialaseks enesetäiendamiseks ning õppimiseks magistriõppes. (TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia... 2019)

Õppekava läbinud üliõpilane

- ✓ orienteerub kultuuri-, haridus- ja noortevaldkonna mõistetes, sisus ja probleemides;
- ✓ tunneb inimese kogu elukaart hõlmavaid arengu- ja õppimiskäsitlusi;
- ✓ oskab põhjendada väärtuste ja eetiliste valikute osa inimese arengus;
- ✓ mõtestab ennast isiksusena ning määratleb end pedagoogi ja noorsootöötajana;

- ✓ loob mitmekesiseid õpiolukordi ja -keskkondi erinevate indiviidide ja gruppide arenguvajadustest lähtudes;
 - ✓ väärtustab kodanikuühiskonna põhimõtteid;
 - ✓ mõistab ametialase kompetentsuse – õiguste, kohustuste ja vastutuse tervikut.
- (Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia... 2019)

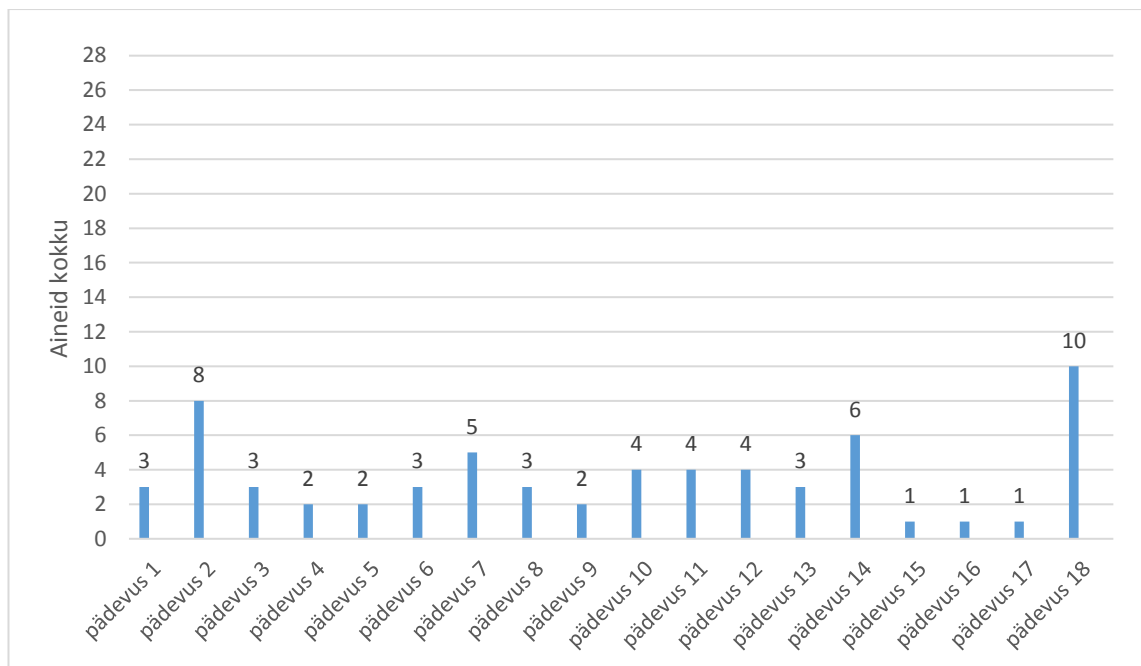
Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia õppekava analüüs

Autor analüüsis 18 pädevust (lisa 1), neli moodulit ning 29 kohustuslikku ainet (lisa 4). Iga pädevuse jaoks on olemas kas või üks sobiv õpiväljund, seega võib järeldada, et Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuhi-loovtegevuse õpetaja õppekava vastab pädevuste arendamises hindamismudelile osaliselt, sest enamik pädevustest on mainitud ainete õpiväljundites keskmiselt 3–4 korda (Joonis 3).

Kõige rohkem aineid, mis läksid kokku autori välja töötatud hindamismudeli kriteeriumidega, oli pädevustel 2 – teab ettevõtlikkuse ja loovuse arendamise seoseid; 7 – oskab erinevaid meetodeid, et kaasata noori, kes on tõrjutusriskis või on tõrjutud ja ei osale noorsootöö tegevustes; 14 – toetab noorte ühistegevust (pakub võimalusi kohtuda teiste noortega, leida kaasamõtlejaid ning noortepäraseks omaalgatuslikuks osaluseks tänapäevases keskkonnas, samuti rahvusvahelisel tasandil); 18 – korraldab noortele tegevusi hoiakute kujunemiseks ja elutervet enesehinnangut (st noored väärtustavad nii iseend kui ka teisi inimesi).

Õppekava analüüsides võib kokkuvõtvalt Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuhi-loovtegevuse õpetaja õppesisu kirjeldada kui õpet, mis vastab hindamismudelile osaliselt, sest vajalikke noorsootöötaja pädevusi on kirjeldatud keskmiselt neljas aines. See õppekava on loovusel põhinev, kus saab teadmisi ja oskusi, kuidas näiteks luua seikluskasvatuslikku keskkonda, tegevusõpet, et korraldada noortele üritusi. Õppekava toetab noorte erinevate väärtuste kujunemist, ühistegevust, ettevõtlikkust ja loovuskuste arendamist, aitab omandada ka tulevikutööks vajalikke pädevusi.

Kitsaskohtadena võib autor välja tuua mittepiisava teadmiste omandamise võimaluse riskikäitumisega seotud küsimustes, näiteks kuidas tõsta noorte teadlikkust riskikäitumisest tulenevatest ohtudest ning sellega kaasnevatest negatiivsetest tagajärgedest. Samuti puudub digipädevuste omandamise võimalus ning teadlikkus sellega kaasnevatest riskidest.

Joonis 3. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia õppeainete vastavus hindamismudeli järgi (autori koostatud).

2.4. Täiendõppe õppekavade analüüs

Riik on korraldanud noorsootöötajatele täiendkoolituste võimaluste saamise läbi programmi „Noorsootöötajate koolituste arendamine 2015–2020“, mida rakendab SA Archimedese noorteagentuur. Noortevaldkonna töötajatele suunatud koolitustegevusi kavandatakse ja käivitatakse neljas grupis:

- pikaajalised arenguprogrammid;
- temaatilised koolitustegevused;
- koolitustegevused, mis toetavad piirkondlikku arengut noortevaldkonnas;
- rahvusvahelistumist toetavad koolitustegevused. (Noorsootöötajate koolituste arendamine 2015–2020)

Täiendkoolituste õppekavade analüüsiks taotles autor noorteagentuurilt kõik 2018. aastal korraldatud ja 2019. aastal planeeritud koolituste õpiväljundite kirjeldused. Arvestades lõputöö mahtu, valis autor analüüsiks 2018. ja 2019. aasta kolm kestuselt kõige mahukamat koolitust. Analüüsides koolituste õpiväljundite sisu ja hinnates seda noorsootöötaja pädevuste hindamismudeli kontekstis, lähtus autor kriteeriumidest: 0 õpiväljundit – ei vasta üldse; 1–4 õpiväljundit – vastab osaliselt, 5 ja enam õpiväljundit –

vastab täiel määral. 2018. aasta kolmel koolitustel on kokku 14 õpiväljundit, 2019. aasta kolmel koolitustel on kokku 13 õpiväljundit.

2.4.1. Noortevaldkonna programmi "Noorsootöö koolituste arendamine 2015–2020" 2018. a koolituste analüüs

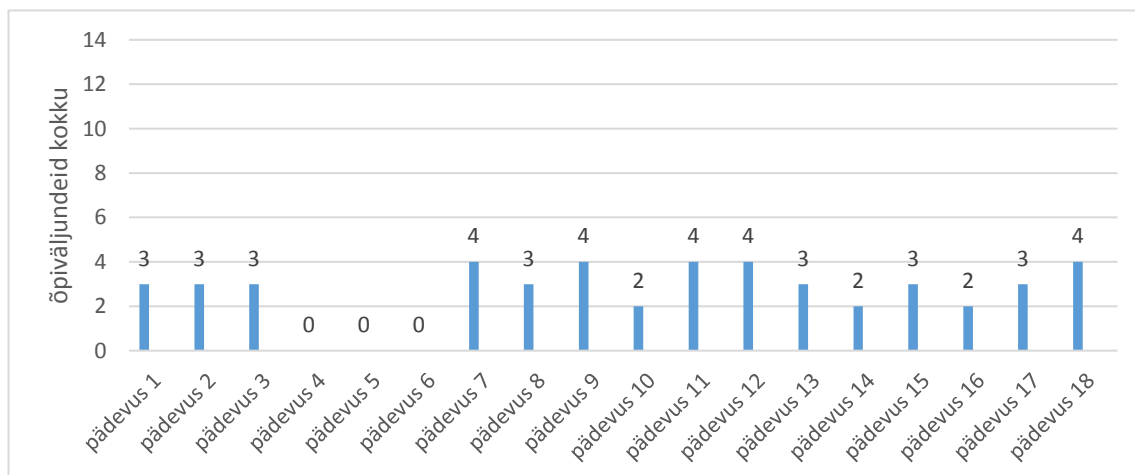
Koolituste analüüsiks valis autor välja 2018. a toimunud noortevaldkonna programmi "Noorsootöö koolituste arendamine 2015–2020" koolitustest kolm kõige mahukamat koolitust, et need oleksid võrdsed ülikoolide ainete õppemahuga, kus on keskmiselt 2–3 EAP-d ehk 52–78 tundi. Koolituste teemad on spetsialistist juhiks (54 ak. tundi), noorsootöö KOVis ja KOV noorsootöö korralduse mudeli arendamine (68 ak. tundi) ja NEET noorte toetamine (85 ak. tundi).

2018. aasta koolituste tegevuskavasid analüüsides (Joonis 4) võib kokkuvõtvalt õppesisu kirjeldada kui õpet, mis on suunatud pigem noorsootöötajate üldisele ettevalmistusele. Koolitusprogrammides on palju noorsootöö korraldamise teemasid, kuidas ja mida kavandada, arendada, juhtida jne. Noorsootöötaja on pigem juhi rollis ning teab, kuidas teha tööd KOVi tasandil, mida analüüsida, kuidas teha võrgustikutööd, mõistab enda rolli valdkonnas jne. See on kindlasti väga vajalik, kuid on vähe informatsiooni, mille alusel saab hinnata, kas need õpiväljundid ikka lähevad kokku noorte tegelike vajaduste ja väljakutsetega. Koolituste teemad olid seotud pigem juhtimisega, mistõttu on mõisteta selliste õpiväljundite olulisus, kuid autori arvates on puudu nende oskuste seos vahetu noorsootööga ja noorte väljakutsetega, sest on tähtis, et ka juhtimistöös või võrgustikutöös on aluseks praktilise noorsootöö vajadused ja noorte tegelikud vajadused.

Väga tähtis, et noorsootöötajatele pakutakse võimalusi koolitada end NEET noorte toetamisel, sest näiteks oskus nõustada NEET noori vajab rohkem ettevalmistust, kui n-ö tavalisele noorele. Kindlasti need noorsootöötajad, kes oskavad end analüüsida ja arendada erinevaid oskusi tööks NEET noortega, saavad algatada tegevusi ja leida erinevaid meetodeid kõikide noorte jaoks lähtuvalt noorte huvidest, vajadustest ja väljakutsetest.

Analüüsitud koolituste tegevuskavades autor ei leidnud informatsiooni erinevatest digitehnoloogiatega seotud pädevuste arendamisest ning sellega kaasnevatest võimalustest, mis on tänapäeval noorsootöötajale väga vajalik pädevus, mille toel saab rikastada noorsootööd ja luua palju huvitavaid tingimusi nii noorte kui ka

noorsootöötajate eneseteostuseks. Digipädevused on olulised ka juhtimisoskuste, analüüsioskuste kontekstis ja töös riskinoortega.

Joonis 4. 2018. a koolituste analüüs (autori koostatud).

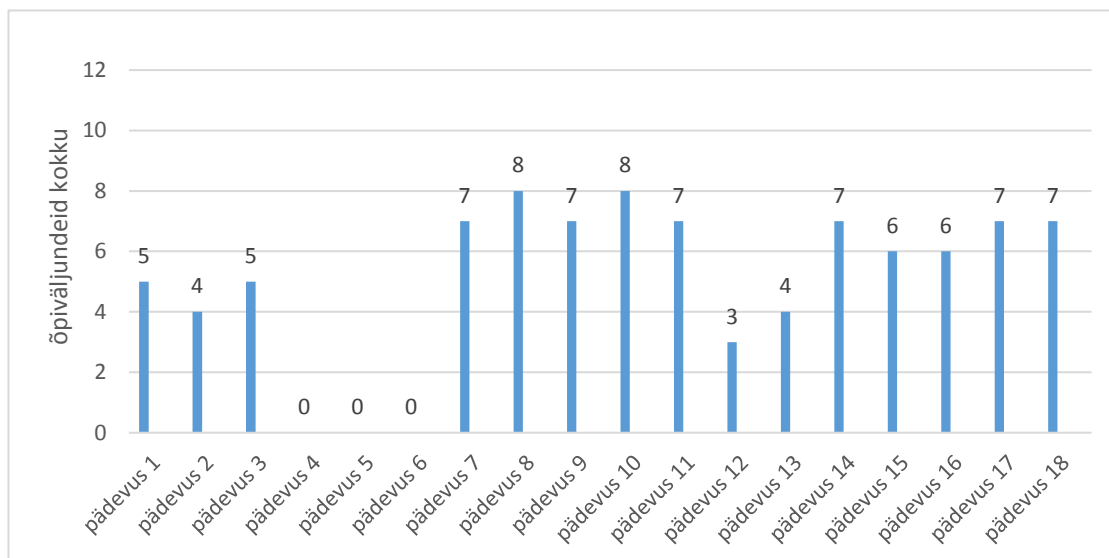
2.4.2. Noortevaldkonna programmi "Noorsootöö koolituste arendamine 2015–2020" 2019. a koolituste analüüs

Analüüsiks valis autor välja 2019. a toimunud noortevaldkonna programmi "Noorsootöö koolituste arendamine 2015–2020" koolitustest kolm kõige mahukamat koolitust, et need oleksid võrdsed ülikoolide ainete õppemahuga, kus on keskmiselt 2–3 EAP-d ehk 52–78 tundi. Valitud koolitused on järgmised: Juht kui arengu toetaja (52 ak. tundi), Mitteformaalõpe huvihariduses ja -tegevuses (56 ak. tundi), NEET olukorras olevate noorte toetamine (63 ak. tundi).

Kõige rohkem on 2019. a noorsootöötajate koolituste eesmärgid suunatud noorte vajaduste mõistmisele, et pakkuda tuge nende potentsiaali avastamiseks, arenguks, mitmekesiste võimaluste teadlikkustamiseks läbi erinevate meetodite. NEET olukorras olevate noorte toetamine ning sellega kaasnevate riskide analüüsimine ja ennetamine on väga tähtsal kohal. Koolituste käigus saab õppida palju nõustamis- ja suhtlemistehnikaid, mis võivad toetada noorte eneseteostuse, eneseusu ja motivatsiooni arengut olla algatusvõimeline ja ettevõtlik ühiskonnaliige.

2019. aasta koolituste kirjeldusest ei leidnud käesoleva lõputöö autor noorsootöötajate jaoks digitehnoloogia arengut toetavaid õpiväljundeid (Joonis 5). Kindlasti on olemas teisi koolitusi, mis pakuvad digivõimalustega tutvumist, kuid uuritava koolitusprogrammi

kolme kestuselt kõige mahukama koolituse tegevuskavades on digipädevuste arendamine kitsaskohaks.

Joonis 5. 2019. a koolituste analüüs (autori koostatud).

2.5. Järeldused ja ettepanekud

Analüüsides Eesti kõrgkoolide Tallinna Ülikooli, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemiat ning Tartu Ülikooli Narva kolledžit noorsootöö õppekavasid, sai käesoleva töö autor tulemuseks, et tänapäeva õppekavad on väga põhjalikud, suunatud nii noorsootöötajate kui ka noorte arengule. Õppekavade ainete õpiväljundite sisu vastab kokkuvõttes suurel määral vajadustele, mis on seotud noorte ees seisvate väljakutsetega toimetulekuga ning õppesisu toetab noorsootöötajate pädevuste arengut. Kuid on olemas ka mõned kitsaskohad, mida autor saab välja tuua, olles uurinud õpiväljundeid ning mille osas teha ettepanekuid.

Tartu Ülikooli Narva kolledži uues noorsootöö õppekavas kõikides kohustuslikes ainetes on autor leidnud selliseid õpiväljundeid, mis tõstavad tulevaste noorsootöötajate teadlikkust, kuidas toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul. Kitsaskohaks on autori arvates see, et TÜNK noorsootöö erialal ei pruugi olla piisavalt võimalusi omandada õppes pädevusi, mis on seotud teadlikkusega noortest, kes on sattunud sotsiaalsesse tõrjutusriski ja riskikäitumisega noortest. Ettepanek kolledžile oleks:

- põhjalikumalt uurida, kuidas saaks erinevates õppeainetes läbivalt arendada pädevusi, mis aitavad toetada, kaasata, meetodeid valida ja märgata

kõikvõimalikke takistusi, mis piiravad sotsiaalses tõrjutusriskis olevate noorte arengut;

- pöörata rohkem tulevaste noorsootöötajate tähelepanu riskikäitumisest tulenevatele ohtudele ja sellega kaasnevatele negatiivsetele tagajärgedele ning tegevustele, mis aitavad kaasa hoiakute ja eluterve enesehinnangu kujunemisele.

Kindlasti on väga hea moodul „Noored digiühiskonnas“, sest seal on põhjalikult läbi mõeldud nii kõikvõimalikud digitehnoloogiaga seotud võimalused kui ka arvestatakse riskidega ja arendatakse kriitilist mõtlemist. Käesolevas töös analüüsitud kõrgharidustasemel ja ka täiendkoolitustel koolitusvõimaluste hulgas on TÜNK noorsootöö eriala õppekava ainuke õppekava, kus saab suuremas mahus arendada kõikvõimalikke digipädevusi, tehnoloogilist oskuslikkust ning sellega kaasnevate riskide teadvustamist.

Nii Tallinna Ülikooli kui ka Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia õppekavades on digipädevuse arendamine kõige nõrgem koht, kuid on väga palju aineid, mis aitavad luua noorte arengu jaoks sobiva keskkonna, kasutades erinevaid meetodeid ja lähenemisviise. Seega on töö autori ettepanekuks arendada õppesisu õppekavade raames suunas, mis võimaldab lõpetajal:

- kasutada rohkem digivahendeid just erinevate tegevuste korraldamisel;
- analüüsida, miks üks või teine digitehnoloogia kasutamise võimalus võib olla toeks ja mis riske toob nende kasutamine endaga kaasa;
- mõelda läbi ja katsetada enda peal rohkem praktilisi ülesandeid, näiteks õpingute raames võiks kaasata noori, sest just tänapäeva noorte jaoks on digipädevuste olulisus ja olemasolu vägagi selge ning noorsootöötajad võiksid seda noortelt ja noortega koos õppida.

Erinevad digitehnoloogiad ja nendega kaasnevad võimalused rikastavad noorsootööd ja loovad palju huvitavaid tingimusi nii noorte kui ka noorsootöötajate eneseteostuseks.

Digipädevus on vähe kajastatud ka täiendkoolituse programmis nii 2018. aasta kui ka 2019. aasta koolituste tegevuskavades. Tõenäoliselt on olemas lühemaid koolitusi, kus arendatakse neid oskusi, kuid elades digiajastul tuleks autori arvates just nende oskuste arendamisele pöörata rohkem tähelepanu erinevate täiendkoolituste raames. Seega ettepanekuks oleks:

- erinevate tegevuste korraldamisel, mis on suunatud ühe või teise ametigrupi

noorsootöötaja pädevuse arendamisele, võiks abivahendiks kasutada ka digivõimalusi, et toetada võimekust tulla toime tulevikus digitehnoloogiarikkas keskkonnas, ja suutlikkust toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul;

- korraldada koolitusi, mis oleksid ajaliselt mahukamad, et seal saaks rohkem teadmisi ja praktikat digipädevuste omandamiseks ja arendamiseks.

2019. aastal planeeritud täiendkoolitustel, mille käesoleva töö autor valis välja ning mida analüüsis oma töös, puuduvad ainult digipädevuste arengu võimalused. Kõiki teisi pädevusi on võimalik arendada täiel määral, on olemas kõik võimalused ja toetavad tegurid noorsootöötajate vajalike pädevuste omandamiseks. Kuuest analüüsitud koolitusest on neli sarnase eesmärgiga tegevuskavad, nagu näiteks 2018. a „Spetsialistist juhiks“ (2018. a) ja „Juht kui arengu toetaja“ (2019. a) ning „NEET noorte toetamine“ (2018. a) ja „NEET olukorras olevate noorte toetamine“ (2019. a). Analüüsides käsitletud koolitusi võib järeldada, et 2019. a planeeritud tegevused ja kirjeldatud õpiväljundid on noorsootöötaja tulevikuväljakutsetega seonduvate pädevuste arengut palju rohkem toetavad kui 2018. a õpiväljundid ning kõiki vajalike pädevusi, mille tõi autor välja hindamismudelisi, saab arendada, osaledes pakutud koolitustel, paraku siiski koolituste kestus seab piirid õppe sügavusele.

Analüüsides omavahel ülikoolide õppekavasid ja koolituste programme leidis autor väga suuri erinevusi. Ülikoolidel on moodulite ja ainete hulk nii suur, et see võimaldab terviklikku lähenemist, erinevalt koolitustest, mis on pigem ühekordse iseloomuga ja põhinevad pigem valdkonna hetkevajadustele reageerimisel. Ülikoolide õpiväljundite sisu kajastab rohkem lähenemisviisi, mis põhineb noorte vajadustel ja huvidel. Uuritud koolituste tegevuskavad on suunatud suuremal määral noorsootöötaja isiksuse analüüsimisele ja enda arengu võimaluste otsimisele. Need mõlemad lähenemisviisid on väga tähtsad noorsootöös – nii noorte kui ka noorsootöötajate arengu võimalused aitavad luua tasakaalustatud ühiskonda ning toetada noorte paremat toimetulekut nende ees seisvate väljakutsetega.

Samuti saab autor järeldada, et pädev noorsootöötaja, kes oleks võimeline tänapäeval toetama noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul tulevikus ning korraldama kõrge tasemega tegevusi, mis on kirjeldatud teoreetilises osas, peab saama kõrghariduse noorsootöö valdkonnas, sest kõik õppekavad on koostatud noorte huvidest ja vajadustest lähtudes ning pakuvad tulevastele noorsootöötajatele vajalikke ja tähtsaid baasoskusi ja teadmisi. Neid aga tuleb kindlasti edaspidi arendada erinevate koolituste abil, mis on

suunatud noorsootöötajate enda potentsiaali ja vajaduste avastamisele ning eneseanalüüsimisele.

Kokkuvõtteks leiab autor, et uuring andis panuse Eesti noorsootöö analüüsimisele, aidates suurendada teadmisi noorsootöötajate pädevuste arendamise hetkeseisu seotusest noorte väljakutsetega tulevikus. Autor hinnangul on nii kõrghariduse tasemel kui täiendkoolituse pakkumisel kitsaskohti, mis vajavad tähelepanu. Selleks, et õpe võimaldaks noorsootöötajatel kujuneda tugevamaks noorte tulevikuväljakutsete ja praktilise noorsootöö seostamisel, on vaja eelkõige tõsta teadlikkust digitehnoloogiate erinevatest võimalustest, mh sellest, mil moel võib tehnoloogia toetada ja arendada nii noori kui noorsootöötajaid, kuidas pädevusi arendada ning osata vältida ohte ning ennetada erinevate tehnoloogiate kasutamisega kaasnevaid riske. Samuti on väga tähtis oskus märgata takistusi, mis piiravad erinevatest gruppidest noorte arengut.

Autor leiab, et analüüsides ülikoolide õppekavasid ning koolituste tegevuskavasid, võib kokkuvõtvalt järeldada, et need toetavad suurel määral noorsootöötajate pädevuste arengut, mis on vajalikud, et toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul. Ülikoolides noorsootöö eriala omandamise käigus saab üliõpilane väga palju erinevaid baasoskusi ja teadmisi ning koolituste läbimisel saab neid täiendada ja ka juurde õppida, et teha tänapäeval kvaliteetset noorsootööd. Nii kõrgharidustaseme kui ka täiendkoolituste läbimine on tänapäeva noorsootöötaja jaoks väga vajalik, sest iga noorsootöötaja peaks vastama ka nendele pädevustele, mis on kirjas noorsootöötaja kutsestandardis (Noorsootöötaja kutsestandard 2017) ning noorsootöötajate kompetentsimudelis rahvusvaheliseks noorsootööks, mis on loodud Euroopa noortevaldkonna koolitusstrateegia raames (European Training Strategy...2016), mille tähtsust on kirjeldatud ka teoreetilises osas. Samuti on tähtis, et iga koolitussüsteemiga, mis kehtestab standardid, peaks ideaaljuhul kaasnema praktikute tunnustamine, olenemata sellest, kas see on individuaalsete pädevuste tunnustamine või lihtsalt sertifikaadi väljastamine. (Dunne jt 2014: 128)

Autori hinnangul võimaldas lõputöös koostatud teoreetiline taust ja läbiviidud uuring täita lõputöös püstitatud uurimisülesanded:

- on analüüsitud noorsootöötaja pädevused, mis on vajalikud tänapäeva noorsootöös, et teha kvalifitseeritud noorsootööd, ning mis vastavad vajadusele toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul (Noorsootöötaja

Kutsestandard 2017; European Training Strategy...2016; Noortevaldkonna arengukava 2014–2020);

- on välja toodud ja uuritud kõiki kõrgharidustasemel koolitusvõimalusi ning kuut kõige mahukamat 2018. a ja 2019. a täiendkoolitust, mis on korraldatud noortevaldkonna programmi „Noorsootöö koolitus arendamine 2015–2020“ raames;
- on uuritud ka nende koolituspakkumiste vastavust, lähtudes tänapäeva noorsootöötaja pädevuste arendamise vajadusest, ning on välja toodud ka nende koolituste kitsaskohad.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teema on „Kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste analüüs noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste arendamise vaatenurgast“, mille eesmärgiks on uurida kõrgharidustasemel ja täiendkoolituses noorsootöötajatele pakutavate koolitusvõimaluste sisu vastavust noorsootöötajate jaoks oluliste pädevuste ja nende arendamise vajaduste suhtes väljatöötatud hindamismudeli alusel lähtudes noorte ees seisvatest väljakutsetest.

Töö eesmärgi saavutamiseks on seatud järgmised uurimusküsimused:

- Millised noorsootöötaja pädevused on vajalikud tänapäeva noorsootöös, et teha kvalifitseeritud noorsootööd ning mis vastavad vajadusele toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul?
- Mis koolitusi pakutakse noorsootöötaja pädevuste arendamiseks ja mis õppesisuga need on?
- Kuivõrd need koolituspakkumised vastavad tänapäeva noorsootöötaja pädevuste arendamise vajadustele, et toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul, ja millised on kitsaskohad?

Töö koosneb kahest peatükist ja alapeatükkidest ning kuuest tööd täiendavast lisast. Esimene peatükk on teoreetilise iseloomuga ja kirjeldab noorsootöötajate koolitusvajadust tänapäeva noorte väljakutsete kontekstis. Autor kirjeldab noorte väljakutseid ja vajadusi, noorsootöötajate pädevuste sisu Eestis ning selle arendamise vajadust noorte ees seisvate väljakutsete kontekstis. Analüüsides kuut põhilist noorte eest seisvat väljakutset teeb autor järelduse, et tänapäeva noorsootöötaja peab olema väga kompetentne inimene, et toetada noori ja olla neile eeskujuks.

Teine osa on empiiriline, kasutatakse kvalitatiivset uurimismeetodit, mida on täiendatud andmete analüüsiga kvantitatiivse meetodi alusel hindamismudeli analüüsis. Autor uurib noorsootöötajate tasemeõppe ja täiendõppe vastavust noorte väljakutsete kontekstis enda poolt väljatöötatud hindamismudeli järgi, milles on kirjeldatud 18 noorsootöötaja pädevust. Tulemustest on näha, et praegu pakutakse noorsootöötajatele palju kvaliteetseid ja põhjalikke koolitusi nii kõrgharidustasemel kui ka täiendkoolituses ning nad vastavad suures osas tänapäeva noorsootöötaja pädevuste arendamise vajadustele, et toetada noori nende ees seisvate väljakutsetega toimetulekul. Autor on võtnud arvesse ka noorsootöötaja kutsestandardis kirjeldatud pädevusi ning noorsootöötajate

kompetentsusmudeli, mis oli loodud Euroopa noortevaldkonna koolitusstrateegia raames rahvusvaheliseks noorsootööks.

Analüüsitud kõrgharidustaseme õppekavad on väga põhjalikud, suunatud nii noorsootöötajate kui ka noorte arengule. Õppekavade ainete õpiväljundite sisu vastab osaliselt noorte ees seisvatest väljakutsetest hakkama saamisele ning toetab noorsootöötajate pädevuste arengut. Uuritud koolituste tegevuskavad on suunatud suuremal määral noorsootöötaja isiksuse analüüsimisele ja enda arengu võimaluste otsimisele.

Töös on samuti analüüsitud tänapäeval pakutud noorsootöötaja pädevuste arendamiseks koolituste kitsaskohti ning tulemuste põhjal teeb autor järeldusi ja ettepanekuid. Selleks, et õpe võimaldaks noorsootöötajatel kujuneda tugevamaks noorte tulevikuväljakutsete ja praktilise noorsootöö seostamisel on vaja eelkõige tõsta teadlikkust digitehnoloogiate erinevatest võimalustest, mh sellest mil moel võib tehnoloogia toetada ja arendada nii noori kui noorsootöötajaid, kuidas pädevusi arendada ning osata vältida ohte ning ennetada erinevate tehnoloogiate kasutamisega kaasnevaid riske. Samuti on väga tähtis oskus märgata takistusi, mis piiravad erinevatest gruppidest noorte arengut.

Kokkuvõtteks saab autori hinnangul järeldada, et pädev noorsootöötaja, kes oleks võimeline tänapäeval toetama noori nende ees seisvate väljakutsete hakkama saamiseks tulevikus ning korraldama kõrge tasemega tegevusi, mis on kirjeldatud teoreetilises osas, peab saama kõrghariduse noorsootöö valdkonnas, sest kõik õppekavad on koostatud lähtudes noorte huvidest ja vajadustest ning pakuvad tulevastele noorsootöötajatele vajalikke ja tähtsaid baasoskusi ja teadmisi. Neid aga tuleb kindlasti edaspidi arendada erinevate koolituste abil, mis on suunatud noorsootöötajate enda potentsiaali ja vajaduste avastamisele ja eneseanalüüsimisele.

Lõputöös käsitletud teemat on vaja edasi uurida, sest uuring oli seotud hindamismudeliga, mille arendamisel olid mitmed piirangud, mille lahendamine aitab teadmisi veelgi parandada ja täiendada. Autor arvab, et uuring andis panuse Eesti noorsootöö analüüsimisele aidates suurendada teadmisi noorsootöötajate pädevuste arendamise hetkeseisu seotusest noorte väljakutsetega tulevikus.

SUMMARY

The title of current study is “Analysis of training opportunities for youth workers in higher education and further training from the perspective of developing important competencies of youth workers”. The goal of the study is to research how relevant is the content of the programs for youth workers in higher education and further training to the developing of important competencies needed for youth workers. In order to evaluate the aforementioned relevance author proposes a new model of analysis, which is based on challenges presented to young people.

In this study author raises the following research questions:

- What competencies are required for the modern youth work in order to make it efficient and capable to support the young individuals with handling their challenges?
- What higher education and further training programs are currently offered to the youth workers in order to develop their skills and what is their content?
- Which of the higher education and in-service training programs fit the requirements of developing the appropriate youth worker skills in order to support young people in overcoming their challenges? What shortcomings do these programs have?

The study consists of two chapters divided into subchapters and six appendices. The first chapter presents theoretical framework and describes training needs of youth workers in the context of modern challenges of young people. Author describes the challenges and needs of young people, the content of the competencies of youth workers in Estonia and the need to develop these competencies.

The second part of this study is empirical. Qualitative research method in addition with quantitative analysis of the data is used analysing the assesment model. The author is examining the relevance of higher education and further training program to challenges presented to youth workers with selfdeveloped assesment model, which contains 18 competencies of youth worker. The results show that youth workers are currently offered many high-quality and in-depth training courses, both in higher education and further training programs, and the courses are mostly relevant to the development of competencies required to support young people with the challenges they face.

The author can conclude that a competent youth worker must receive higher education in youth work in order to support young people with the challenges they will be facing in the future by organizing the high-level activities described in the theoretical chapter. All curricula have been based on the interests and needs of young people and provide the necessary skills and knowledge for future youth workers. However, competencies must be developed in the future by attending various trainings programs aimed at discovering and analysing needs and potential of youth workers.

Author argues that the present study contributes to analysing Estonian youth work by helping to increase the knowledge about developing youth workers' competencies connected to future challenges presented to young people.

KIRJANDUS

Aavik, Gerttu 2019. VI noorsootöö foorumil arutleti noorte tuleviku üle. *Noortepoliitika Euroopas ja Eestis-mis järgmiseks?* Eesti noortevaldkonna ajakiri Mihus nr 26. SA Archimedese noorteagentuur. Tallinn.

Allaste, Airi-Alina; Beilmann, Mai; Idnurm, Tõnu; Kalmus, Veronika; Kiisel, Maie; Nugin, Raili; Pirk, Reelika; Saarsen, Kärt; Tiidenberg, Katrin; Tammsaar, Helelyn; Toots, Anu 2018. *Noored ja osalus*. Noorteseire aastaraamat 2017-2018. Tallinn: AS Pakett.

Beilmann, Mai; Linno, Merle; Murakas, Rein; Rämmer, Andu; Soo, Kadri; Veltmann, Vello; Veski, Lauri; Visnapuu, Uku 2010. *Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajadus. Kokkuvõte uuringutulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut.

Dunne, Allison; Ulicna, Daniela; Murphy, Ilona; Golubeva, Maria 2014. *Working with young people: the value of youth work in the European Union*. http://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf (viimati vaadatud 28.04.2019).

Eesti keele instituut. <http://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=competence> (viimati vaadatud 28.04.2019).

Ergma, Ene 2009. *Noored on suur jõud. Noorsootööst siin ja praegu*. Artiklite kogumik lk. 11-14. Tallinn: AS Pajo Trükikoda.

European Training Strategy 2016. *A Competence Model for Youth Workers to Work Internationally*. https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-3460/CompetencemodelForYoutworker_Online-web.pdf.pdf? (viimati vaadatud 28.04.2019)

Kivilaid, Marika; Servinski, Mihkel; Telpt, Eve; Tischler, Greta 2019. *Eesti piirkondlik areng 2018. Noored Eestis*. Tallinn. https://ank.ee/wp-content/uploads/2019/04/Eesti_piirkondlik_valjaanne_2018.pdf (viimati vaadatud 01.05.2019).

Kivistik, Kats; Käger, Maarja; Tatar, Merit 2017. Noorsootöötajate koolitusvajaduse uuring. Balti uuringute instituut. <https://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2018/03/Noorsootöötajate-koolitusvajaduse-uuring-2017.pdf> (viimati vaadatud 28.04.2019)

Kõtsi, Kauri 2019. *Noorsootöö kui profession: noorsootöö professionaliseerumine. Mõtestades noorsootööd ja noorsootöötaja rolli*. Noorsootöö artiklite kogumik. Tallinn: Trükikoda Auratrükk. Lk. 4-16.

Laherand, Meri-Liis 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Noorsootöö õpik 2010. Tallinn: Ecoprint.

Noorsootöötaja kutsestandard 2017. Eesti Noorsootöö keskus. Tallinn.

Noortevaldkonna arengukava 2014-2020.
https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf
(viimati vaadatud 28.04.2019).

Nõmme, Griss 2016. *Z-generatsiooni ootused juhtidele ja juhtimiskultuurile 9. klassi õpilaste ja TTÜ TK sisseastujate näitel*. Lõputöö. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool Tallinna Kolledž, Rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus.

Riigi Teataja Noorsootöö seadus (RT I 2010, 44, 262).
<https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS> (viimati vaadatud 28.04.2019)

Ristikivi, Lianne 2015. Tallinna linnas enimkasutatavad noorsootöö alased mõisted. Tallinn. <http://www.tallinn.ee/est/g3494s29544> (viimati vaadatud 28.04.2019).

Statistikaamet. „Eesti rahvaarv kasvas eelmisel aastal“. Pressiteade. Väljastatud 16. jaanuar 2019. <https://www.stat.ee/pressiteade-2019-007> (viimati vaadatud 28.04.2019).

Statistikaamet. Rahvaarvu muutuse komponendid maakonna järgi, haldusjaotus seisuga 01.01.2018. <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV0213U#> (viimati vaadatud 10.04.2019).

Tallinna Ülikooli noorsootöö õppekava. http://ois.tlu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main (viimati vaadatud 28.04.2019).

Talviste, Kaire 2012. *Noored ja noorsootöö tulevikus*. Eesti noortevaldkonna ajakiri Mihus nr 12. SA Archimedese noorteagentuur. Tallinn.

Tartu Ülikooli Narva kolledži kodulehekül. <https://www.narva.ut.ee/et/691889> (viimati vaadatud 28.04.2019).

Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuht- loovtegevuse õpetaja õppekava 2019. <https://ois2.ut.ee/#/curricula/80284/version/2019/details> (viimati vaadatud 28.04.2019).

Taru, M.; Pilve, E.; Kaasik, P. 2015. *Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni*. Ajalooline ülevaade. Eesti Noorsooröö Keskus.

Taustamaterjal 2018. *Noorte ees seisvate väljakutsete ja noortevaldkonna roll nendega toimetulekul*. „Noored 2035“.

Troupp, Riina 2008. *Niiüdisaja noorsootöötaja sotsiaalne ja professionaalne portree*. Tänapäeva Eesti noorsootöö üliõpilaste ja õppejõudude pilgu läbi. Tallinn. Tallinna Pedagoogiline Seminar.

Õppekorralduse sõnaraamat 2011-2012. <https://www.ut.ee/et/oppimine/oppekorralduse-sonaraamat> (viimati vaadatud 28.04.2019).

Ümarik, Merli; Loogma, Krista 2005. *Pädevused ja pädevuste arendamine noorsootöö valdkonnas: Eesti noorsootöötajate professionaalne taust*. Noorsootöölase koolituse valdkonna uuringu raport. Tallinn: Tallinna ülikooli Haridusuuringute instituut.

LISAD

Lisa 1. Noorsootöötaja pädevused autori poolt väljatöötatud hindamismudeli järgi

1. Annab noortele teavet omaalgatuste ja eestvedamise võimalustest ja vajalikest teadmistest ning oskustest ja loob tingimused selliste teadmiste ja oskuste arendamiseks erinevatel meetoditel
2. Teab ettevõtlikkuse ja loovuse arendamise seoseid
3. Toetab noorte eneseusu, enesetunnetuse ja enesteadlikkuse arengut, pakub noortenõustamist
4. Teab uutest võimalustest, mis toetavad noori digitaalses keskkonnas
5. Oskab kasutada interneti, arendab teadlikkust ja kriitilist meelt mõistmaks andmepõhiste lahenduste piiranguid ja riske
6. Arendab digipädevusi, et luua võimalikult palju tingimusi mitteformaalseks õppimiseks tehnoloogiliste vahendite toel ja tehnoloogiarikas keskkonnas
7. Teab erinevaid meetodeid, et kaasata noori, kes on tõjutusriskis või on tõjutud ja ei osale noorsootöö tegevustes
8. Oskab märgata sotsiaalse tõrjutuseriski sattunud noori ja korraldada professionaalse toe saamist vastavalt arengu vajadusele, samuti oskab mobiilset noorsootööd
9. Märkab varakult takistusi, mis piiravad noore arengut, ja korraldab tegevusi nende takistuste eemaldamiseks ja/või vähendamiseks
10. Loob tingimusi noortele tulevikutöö jaoks vajalike pädevuste arengu eneseanalüüsiks ja omandamiseks noorsootöös
11. Oskab korraldada mitmekesiseid, laiahaardelisi tegevusi, mis jõuavad erinevate noorte gruppideni, hõlmates kõiki noori (sh ka erivajadustega ja NEET-noori, majanduslikult vähekindlustatud noori jne)
12. Toetab noori töökogemuse saamisel ja suurendab teadlikkust tööturu muutustest
13. Tõstab noorte osalemismotivatsiooni
14. Toetab noorte ühistegevust (pakub võimalusi kohtuda teiste noortega, leida kaasamõtlejaid ning noortepäraseks omaalgatuslikuks osaluseks tänapäeva keskkonnas, samuti rahvusvahelisel tasandil)
15. Teab arvestamise tähtsust ja oskab leida võimalusi anda tagasisidet ja selgitada, kuidas ühiskondlik-poliitilises elus osaleda
16. Tõstab noorte teadlikkust riskikäitumisest tulenevatest ohtudest ja kaasnevatest negatiivsetest tagajärgedest, aga ka digitaalsetest ohtudest

17. Loob võimlausi noorte jaoks kogeda riskikäitumisele alternatiivset ja elutervet tegutsemist
18. Korraldab noortele tegevusi hoiakute kujunemiseks ja elutervet enesehinnangut (st noored väärtustavad nii iseend kui ka teisi inimesi)

Lisa 2. Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö eriala õpiväljundite analüüs

Tartu ülikooli Narva kolledži noorsootöö erialal autor analüüsis 5 moodulit ning 22 kohuslikku ainet:

- Noored ühiskonnas - Noorsoouuringud ja nooruse käsitlused. Avalike teenuste noortekeskne arendamine. Noorte areng ja heaolu. Inimõigused ja kutse-eetika noorsootöös.
- Ennastjuhtiv noorsootöötaja - Enesejuhtimine, suunamine ja refleksioon. Kutseala kogukond.
- Noorsootöö alused - Noortevaldkonna alused ja korraldus. Meetodid noorsootöös. Teooriad ja lähenemised noorsootöös. Juhtimine ja kommunikatsioon.
- Noored digiühiskonnas - Digiajastu noored. Infoühiskond ja digipädevused. Andmed infoühiskonnas ja andmepõhised uuendused noortevaldkonna arengus. Digivahendid töös noortega.
- Omaalgatus ja ettevõtlikkus - Loom- ja innovatsioonivõimekus, sotsiaalne ettevõtlus. Projektijuhtimine. Tulevikutöö ja ettevõtlikkus. Noorte osalus ja kaasatus.

Kohustuslike ainete õpiväljundite sobivus autori välja töötatud hindamisemudeli noorsootöötaja pädevuste kontekstis:

1. pädevus (pädevuste loetelu vt. Lisa 1): **meetodid noorsootöös** - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid;

infoühiskond ja digipädevused - teab noorteinfo käsitlust noorsootöös ning oskab analüüsida ja kavandada noorteinfo teenuse kvaliteedi;

noorte osalus ja kaasatus - oskab noorte omaalgatust ja ettevõtlikku kodanikuhoiakut toetada ja arendada.

2. pädevus: **loom- ja innovatsioonivõimekus, sotsiaalne ettevõtlus**- omab ülevaadet lähenemisest noorte loovuse ja innovatsiooni arendamises ning tunneb loovtegevuste kasutamist meetodina töös noortega; on võimeline analüüsima, kavandama ja korraldama tegevusi noorte loome- ja innovatsioonivõimekuse arendamiseks;

tulevikutöö ja ettevõtlikkus - orienteerub ettevõtlikkuse, ettevõtluse ja ettevõtlikkuspädevuse olulisemates mõistetes.

3. pädevus: **enesejuhtimine, suunamine ja refleksioon** - teab nõustamise põhialuseid, oskab planeerida ja kavandada ning analüüsida nõustamise, s.h. esmase nõustamise protsessi;

meetodid noorsootöös - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid, samuti teab eneseanalüüsi meetodeid ja oskab juhendada noori nende kasutamisel;

loome - ja innovatsioonivõimekus, sotsiaalne ettevõtlus - teab sotsiaalse ettevõtluse olemust ja sisu ning oskab analüüsida ja kavandada sotsiaalse ettevõtte tegevust;

noorte osalus ja kaasatus - oskab analüüsida kogukonna arengu ja kodanikuühenduste tegevuse seoseid ning toetada noorte aktiivse kodanikupositsiooni arengut;

noortenõustamine ja infoteenus - omab alusteadmisi nõustamise ja noortenõustamise teooriast ja praktikast; on teadlik noortenõustamise ja infoteenuse protsessi sisust, selle spetsiifilisest ja praktilisest tehnikast; teab erinevaid nõustamistehnikaid.

4. pädevus: **digiajastu noored** - nt tunneb olulisemaid uurimusi tehnoloogiliste arenguste tähendusest noorte kontekstis; on võimeline kirjeldama ja analüüsima tehnoloogiliste muutuste arengutendentse seoses noortega;

infoühiskond ja digipädevused - teab noorte digipädevuste sisu ning nendega seotud eesmärke Eestis ja Euroopa Liidus;

digivahendid töös noortega - teab nutika noorsootöö kujunemist ja arenguid Eestis ja Euroopa Liidus; tunneb tehnoloogiaid, mida kasutatakse arendavas töös noortega; tunneb tehnoloogiaid, mida kasutatakse arendavas töös noortega.

5. pädevus: **noorsoouuringud** - oskab mõtestada identiteetide muutumist seoses sotsiaalmeedia tarbimise, elustiilide ja muutustega-arendab teadlikkust ja kriitilist meelt, et tuua välja riske või kitsaskohti mis võib põhjustada sots. tarbimine;

digiajastu noored - teab noorte tehnoloogiakasutuse riske; oskab analüüsida tehnoloogiakasutusega seotud riskide maandamise võimalusi;

infoühiskond ja digipädevused – tunneb info kogumise ja kriitilise tõlgendamise riske internetis;

andmed infoühiskonnas ja andmepõhised uuendused noortevaldkonna arengus - arvestab andmete kogumise ja kaitsega seotud riske ja võimalusi oma töös;

digivahendid töös noortega - oskab kavandada, ellu viia ja analüüsida digitehnoloogiaid kasutavaid arendavaid tegevusi noortega;

arvutiõpetus - oskab töötada tekstitöötlusprogrammidega; oskab luua keeruka struktuuriga tekstidokumente, milles on jaotused, tabelid ja tabeli arvutused, graafilised objektid, lingid, sisukord; oskab otsida informatsiooni internetis, kasutades otsingu süsteemidele kohast keelt; oskab teha lihtsaid tabelarvutusi ning koostada diagramme;

oskab ette valmistada presentatsioone; mõistab netiketi põhimõtteid ning oskab neid rakendada.

6. pädevus: **noortevaldkonna alused ja korraldus** - omab põhjalikud teadmised mitteformaalse õppe olemusest ning oskab kavandada, viia läbi ja koordineerida mitteformaalse õppe tegevusi noorsootöös;

teooriad ja lähenemised noorsootöös - oskab analüüsida erinevate lähenemiste olemust ja mõju noore arengus ning mitteformaalses õppes;

infoühiskond ja digipädevused - oskab analüüsida digipädevuste seoseid noorte infokäitumisega ning digipädevuste arendamise võimalusi;

digivahendid töös noortega - tunneb olulisemaid lähenemisi tehnoloogia kasutamises hariduses sh mitteformaalses õppimises.

7. pädevus: **meetodid noorsootöös** - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid;

noorte osalus ja kaasatus - teab aluseid ja meetodeid noorte kaasamiseks noorsootöö planeerimisse, elluviimisesse ja hindamisse.

8. pädevus: **noorte areng ja heaolu** - mõistab noorte tõrjutusriski ja oskab kavandada ning ellu viia tegevusi selle ennetamiseks ning leevendamiseks, samas ka teab suhtlemispsühholoogia põhialuseid ning vajaduse korral saab neid kasutada töös tõrjutusriskis noorega;

meetodid noorsootöös - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid.

9. pädevus: **noorte areng ja heaolu** - teab noorte, s.h. erivajadustega noorte arenguvajadusi ja oskab neid kaardistada ning arvestada noorsootöö tegevuste planeerimise, mõistab noorte tõrjutusriski ning oskab korraldada tegevusi takistuste ennetamiseks või eemaldamiseks;

meetodid noorsootöös - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid.

10. pädevus: **noortevaldkonna alused ja korraldus** - omab põhjalikku ülevaadet noortevaldkonna olemusest ja kujunemisest Eestis ja Euroopas; teab noortevaldkonna strateegilisi dokumente ja õigusakte;

meetodid noorsootöös - teab eneseanalüüsi meetodeid ja oskab juhendada noori nende kasutamisel;

loome- ja innovatsioonivõimekus, sotsiaalne ettevõtlus - teab ja mõistab loome- ja innovatsioonitegevusteks vajalikke hoiakuid ja oskab nende arengut toetada;

tulevikutöö ja ettevõtlikus - omab ülevaadet tulevikutöö kaasaegsetest käsitlustest ja mõistab nende tähendust töös noortega; teab muutuvate trendidega kursis olemiseks vajalikke allikaid ning oskab koguda ja analüüsida informatsiooni tööturu muutuste kohta seotuna noorte väljavaadetega; orienteerub ettevõtlikkuse, ettevõtluse ja ettevõtlikkuspädevuse olulisemates mõistetes; on võimeline analüüsima ja seostama oma töö eesmärgid noorte jaoks tulevikus oluliste pädevuste arendamisega ning suudab selgitada seda teistele osapooltele;

karjääriplaneerimine - teab, mis on karjäär ja selle planeerimine, teab Eesti karjäärinõustamise süsteemi, selle ajalugu; oskab iseenda karjääri planeerida ning anda esmast karjäärialast infot noortele;

kutseala kogukond - oskab tuvastada ja teha koostööd valdkonna sidusrühmadega ja luua vajalikke uusi koostöövorme; osaleb võrgustikutöös, rakendades oma teadmisi ja oskusi.

11. pädevus: **noorte areng ja heaolu** - teab noorte, s.h. erivajadustega noorte arenguvajadusi ja oskab neid kaardistada ning arvestada noorsootöö tegevuste planeerimisel;

meetodid noorsootöös - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid;

tulevikutöö ja ettevõtlikkus - on võimeline analüüsima ja seostama oma töö eesmärgid noorte jaoks tulevikus oluliste pädevuste arendamisega ning suudab selgitada seda teistele osapooltele.

12. pädevus: **juhtimine ja kommunikatsioon** - mõistab indiviidi erinevaid rolle organisatsioonis;

tulevikutöö ja ettevõtlikkus - teab muutuvate trendidega kursis olemiseks vajalikke allikaid ning oskab koguda ja analüüsida informatsiooni tööturu muutuste kohta seotuna noorte väljavaadetega; on võimeline analüüsima ja seostama oma töö eesmärgid noorte jaoks tulevikus oluliste pädevuste arendamisega ning suudab selgitada seda teistele osapooltele;

noortenõustamine ja infoteenus - oskab uurida noorte infovajadusi;

karjääriplaneerimine - teab, mis on karjäär ja selle planeerimine, teab Eesti karjäärinõustamise süsteemi, selle ajalugu; oskab iseenda karjääri planeerida ning anda esmast karjäärialast infot noortele.

13. pädevus: **juhtimine ja kommunikatsioon** - mõistab indiviidi erinevaid rolle organisatsioonis;

noorte osalus ja kaasatus - on kursis noorte osaluse kontseptsiooniga, osaluse kui eesmärgi ja meetodiga noorsootöös.

14. pädevus: **noortevaldkonna alused ja korraldus** - omab põhjalikku ülevaadet noortevaldkonna olemusest ja kujunemisest Eestis ja Euroopas; teab noortevaldkonna strateegilisi dokumente ja õigusakte, omab ülevaadet rahvusvahelisest noorsootööst;

noorte osalus ja kaasatus - tunneb aktiivseks kodanikuks kujunemise aluseid ja oskab luua ning arendada osalusvõimalusi noortele, sh noorteühingud, noorte osaluskogud jm; oskab noorte omaalgatust ja ettevõtlikku kodanikuhoiakut toetada ja arendada, oskab analüüsida kogukonna arengu ja kodanikuühenduste tegevuse seoseid ning toetada noorte aktiivse kodanikupositsiooni arengut; on kursis kaasaegsete ühistegevuse võimaluste ja trendidega ning on võimeline nende rakendatavust oma eesmärkide saavutamiseks hindama;

kultuuridevaheline suhtlemine ja mitmekultuuriline haridus - teab teoreetilisi teadmisi kultuuridevahelise suhtlemise valdkonnast; teadvustab kultuuri mõju suhtlemisele ja käitumisele ning tajub ennast kultuuridevahelise suhtlejana;

projektijuhtimine - oskab analüüsida vajadusi, planeerida ja koostada projekti taotlust, s.h. arvestades valdkonna strateegilisi eesmärke; oskab kavandada tegevusi ja juhtida ressursside leidmise protsesse; teab meeskonnatöö ja protsesside toimimist põhialuseid, s.h. oskab algatada ja käivitada tegevusi, juhtida ja kontrollida nende kulgu ja tulemuste suunas tegutsemist; omab baasteadmisi strateegilisest planeerimisest ja juhtimisest, sh osaleb strateegilises planeerimises, jälgib ning täidab ülesandeid, hindab ja analüüsib tulemusi ning teeb ettepanekuid.

15. pädevus: **avalike teenuste noortekeskne arendamine** - nt oskab eristada noortele suunatud ja noorest lähtuvat poliitikakujundamist, seega saab noorele seletada, kuidas ühiskondlik-poliitilises elus osaleda;

meetodid noorsootöös - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid;

noorte osalus ja kaasatus - tunneb aktiivseks kodanikuks kujunemise aluseid ja oskab luua ning arendada osalusvõimalusi noortele, sh noorteühingud, noorte osaluskogud jm; oskab analüüsida kogukonna arengu ja kodanikuühenduste tegevuse seoseid ning toetada noorte aktiivse kodanikupositsiooni arengut;

noortenõustamine ja infoteenus - oskab uurida noorte infovajadusi.

16. pädevus: **noorte areng ja heaolu** - oskab märgata füüsilist ja vaimset tervist ohustavat riskikäitumist ja sekkuda lähtudes noorsootöö põhimõtetest;

digiajastu noored - oskab analüüsida tehnoloogiakasutusega seotud riskide maandumise võimalusi.

17. pädevus: **noorte areng ja heaolu** - on võimeline kavandama, teostama ja analüüsima noorte keskkonnasäästlike, tervislike ning õiguskuulekate hoiakute kujunemiseks ja arendamiseks vajalikke tegevusi lähtudes noorte arenguvajadustest;

meetodid noorsootöös - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid; teab tervise ja turvalisusega seotud õigusakte ja juhiseid töös noortega ning mõistab vajadust tagada turvaline füüsiline ja vaimne keskkond

18. pädevus: **meetodid noorsootöös** - tunneb noorsootöö keskkondi ja meetodeid, oskab analüüsida ja määratleda noorte vajadustele ja eesmärkidele sobivaid meetodeid; teab tervise ja turvalisusega seotud õigusakte ja juhiseid töös noortega ning mõistab vajadust tagada turvaline füüsiline ja vaimne keskkond;

inimõigused ja kutse-eetika noorsootöös - omab ülevaadet eetika ja väärtuste peamistest käsitlustest; omab ülevaadet väärtuspõhise noorsootöö alustest ning omab teadmisi toetamaks noori väärtustest lähtuvates tegevustes osalemisel; teab inimõigusi sh noorte õigusi ning nende tähendust noorsootöös.

Lisa 3. Tallinna Ülikooli noorsootöö eriala õpiväljundite analüüs

Tallinna ülikooli noorsootöö erialal autor analüüsis 3 moodulit ning 17 kohuslikku ainet:

- Noorsootöö alused: Noored ja noortegrupid. Noorsootöö alused. Haavatavad sihtrühmad noorsootöös. Sotsiaalpedagoogika ja nõustamise alused. Noorsootöötaja identiteet ja enesejuhtimine.
- Noorsootöö keskkond ja meetodid: Kultuuridevaheline dialoog ja noorsootöö mitmekultuurilises keskkonnas. Laagritöö. Mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid. Noorte ettevõtlikkus ja karjäär. Tervisekasvatus noorsootöös. Koolinoorsootöö.
- Noorsootöö korraldamine: Infotöö ja noorteinfo. Projektitöö noorsootöö kontekstis. Kaasav noorsootöö. Noortepoliitika ja noorsootöö korraldus. Süsteemne mõtlemine ja praktiline suhtlemine. Rekreatsiooni ürituste korraldamine.

Kohustuslike ainete õpiväljundite sobivus autori välja töötatud hindamisemudeli noorsootöötaja pädevuste kontekstis:

Tallinna ülikooli noorsootöö eriala õpeainete ja nende õpiväljundite analüüs vastavalt noorsootöötaja pädevustele.

1. pädevus (pädevuste loetelu vt. Lisa 1): **mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid** - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

infotöö ja noorteinfo - oskab seostada noorteinfo nõudlust ja pakkumist; oskab otsida, koguda, analüüsida info ja edastada noortele.

2. pädevus: **noorte ettevõtlikkus ja karjäär** - tunneb olulisemaid karjääriplaneerimise ja ettevõtlikkuse kujundamise teoreetilisi seisukohti ja arengutendentsi; oskab kavandada vaalikke tegevusi karjääriplaneerimise eesmärkide saavutamiseks ja ettevõtlikkuse arendamiseks, kaasates selleks vajalikke asutusi ja spetsialiste ning arvestades noorte individuaalsete vajadustega; omab valmisolekut erinevate meetodite kasutamiseks noorsootöös, mis toetavad noorte karjääriplaneerimist ja ettevõtlikkuse arendamist.

3. pädevus: **sotsiaalpedagoogika ja nõustamise alused** - teab sotsiaalpedagoogika ja nõustamise aluseid ja põhimõtteid noorsootöö käsitluses; teadvustab enda nõustamispädevust ja arenguvõimalusi;

noorsootöötaja identiteet ja enesejuhtimine - mõistab enesejuhtimise erinevaid osasid ning rakendab saadud teadmisi praktikasse;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel. -Suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi.

4. pädevus: -

5. pädevus: **tervisekasvatus noorsootöös** - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega.

6. pädevus: **noorsootöö alused** - mõistab noorsootööd kui vahendit kasvatus- ja kogukonnatöös, tähtsustades mitteformaalset õppimist;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - mõistab õppimise, sh mitteformaalse õppimise ja elukestva õppimise olemust ning erinevaid käsitusi;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega.

7. pädevus: **haavatavad sihtrühmad noorsootöös** - teab teoreetilisi lähtekohti ja kontseptsioone töös haavatavate sihtrühmadega ning seostab neid noortepoliitika ja noorsootööga; tunneb edukaid sekkumisi töös haavatavate sihtrühmadega ning võrgustiku- ja juhtumitöö põhimõtteid; mõistab noorsootöö võimalusi haavatavate sihtrühma kuuluvate noorte kaasamisel ning võimustamisel;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - teab ja tunneb erinevaid õpikeskkondi ja töövorme noorsootöös; oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

kogukonnatöö ja mobiilne noorsootöö - oskab analüüsida ja hinnata kogukonna vajadusi ja arenguid mõjutavaid tegureid;

kaasav noorsootöö - mõistab kaasamise põhimõtteid ja noorte osaluse tähtsust noorsootöös; teab ja oskab kasutada erinevaid kaasamisvorme; teab, kuidas läheneda erinevatele sihtgruppidele noorsootöös ja valida sobivaid kaasamisvorme;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel; suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi.

8. pädevus: **haavatavad sihtrühmad noorsootöös** - tunneb edukaid sekkumisi töös haavatavate sihtrühmadega ning võrgustiku- ja juhtumitöö põhimõtteid;

sotsiaalpedagoogika ja nõustamise alused - teab sotsiaalpedagoogika ja nõustamise aluseid ja põhimõtteid noorsootöö käsitluses; tunneb sotsiaalpedagoogilise töö meetodeid ja oskab neid valida vastavalt sihtrühmale ja olukorrale;

noored ja noortegrupid - orienteerub noori käsitlevates teooriates ning omab ülevaadet erinevatest vaatepunktidest noorsoouurimustes; oskab algtasemel mõtestada noorte olukorda ühiskonnas teoreetiliste teadmiste abil.

9. pädevus: **haavatavad sihtrühmad noorsootöös** - tunneb edukaid sekkumisi töös haavatavate sihtrühmadega ning võrgustiku- ja juhtumitöö põhimõtteid; demonstreerib valmisolekut haavatavate noorte motiveerimiseks osalemaks noorsootöös ja kogukonnas;

sotsiaalpedagoogika ja nõustamise alused - teab sotsiaalpedagoogika ja nõustamise aluseid ja põhimõtteid noorsootöö käsitluses;

laagritöö - tunneb noorte ealisi iseärasusi ja oskab märgata nende vajadusi;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi.

10. pädevus: **mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid** - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi

noorte ettevõtlikkus ja karjäär - tunneb olulisemaid karjääriplaneerimise ja ettevõtlikkuse kujundamise teoreetilisi seisukohti ja arengutendentse; teab, kuidas läbi viia esmast karjäärinõustamist, vajadusel edasi suunata teiste spetsialistide juurde, anda

tagasisidet (noorele, vanemale, koolile jne) noorte karjääriplaneerimise teemal; oskab kavandada vaalikke tegevusi karjääriplaneerimise eesmärkide saavutamiseks ja ettevõtlikkuse arendamiseks, kaasates selleks vajalikke asutusi ja spetsialiste ning arvestades noorte individuaalsete vajadustega; teab kuidas planeerida isiklikku karjääri ning abistada teisi karjääri planeerimisel; omab valmisolekut erinevate meetodite kasutamiseks noorsootöös, mis toetavad noorte karjääriplaneerimist ja ettevõtlikkuse arendamist;

kogukonnatöö ja mobiilne noorsootöö - oskab analüüsida ja hinnata kogukonna vajadusi ja arenguid mõjutavaid tegureid;

noored ja noortegrupid - orienteerub noori käsitlevates teooriates ning omab ülevaadet erinevatest vaatepunktidest noorsoouurimustes; oskab algtasemel mõtestada noorte olukorda ühiskonnas teoreetiliste teadmiste abil.

11. pädevus: **haavatavad sihtrühmad noorsootöös** - tunneb edukaid sekkumisi töös haavatavate sihtrühmadega ning võrgustiku- ja juhtumitöö põhimõtteid; mõistab noorsootöö võimalusi haavatavate sihtrühma kuuluvate noorte kaasamisel ning võimustamisel; demonstreerib valmisolekut haavatavate noorte motiveerimiseks osalemaks noorsootöös ja kogukonnas;

laagritöö - tunneb noorte ealisi iseärasusi ja oskab märgata nende vajadusi; teab grupijuhtimise põhimõtteid ja oskab planeerida erinevaid tegevusi ja mängu;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - teab ja tunneb erinevaid õpikeskkondi ja töövorme noorsootöös; oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

noorte ettevõtlikkus ja karjäär - teab, kuidas läbi viia esmast karjäärinõustamist, vajadusel edasi suunata teiste spetsialistide juurde, anda tagasisidet (noorele, vanemale, koolile jne) noorte karjääriplaneerimise teemal; oskab kavandada vaalikke tegevusi karjääriplaneerimise eesmärkide saavutamiseks ja ettevõtlikkuse arendamiseks, kaasates selleks vajalikke asutusi ja spetsialiste ning arvestades noorte individuaalsete vajadustega; omab valmisolekut erinevate meetodite kasutamiseks noorsootöös, mis toetavad noorte karjääriplaneerimist ja ettevõtlikkuse arendamist;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

kaasav noorsootöö - teab, kuidas läheneda erinevatele sihtgruppidele noorsootöös ja valida sobivaid kaasamisvorme;

noored ja noortegrupid - orienteerub noori käsitlevates teooriates ning omab ülevaadet erinevatest vaatepunktidest noorsoouurimustes; oskab algtasemel mõtestada noorte olukorda ühiskonnas teoreetiliste teadmiste abil.

12. pädevus: **noorte ettevõtlikkus ja karjäär** - tunneb olulisemaid karjääriplaneerimise ja ettevõtlikkuse kujundamise teoreetilisi seisukohti ja arengutendentse; teab, kuidas läbi viia esmast karjäärinõustamist, vajadusel edasi suunata teiste spetsialistide juurde, anda tagasisidet (noorele, vanemale, koolile jne) noorte karjääriplaneerimise teemal; oskab kavandada vaalikke tegevusi karjääriplaneerimise eesmärkide saavutamiseks ja ettevõtlikkuse arendamiseks, kaasates selleks vajalikke asutusi ja spetsialiste ning arvestades noorte individuaalsete vajadustega; omab valmisolekut erinevate meetodite kasutamiseks noorsootöös, mis toetavad noorte karjääriplaneerimist ja ettevõtlikkuse arendamist;

infotöö ja noorteinfo - oskab seostada noorteinfo nõudlust ja pakkumist; oskab otsida, koguda, analüüsida info ja edastada noortele;

süsteemne mõtlemine ja praktiline suhtlemine - oskab olla motiveeriv vestluspartner.

13. pädevus: **haavatavad sihtrühmad noorsootöös** - demonstreerib valmisolekut haavatavate noorte motiveerimiseks osalemaks noorsootöös ja kogukonnas;

laagritöö - tunneb noorte ealisi iseärasusi ja oskab märgata nende vajadusi;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

kaasav noorsootöö - mõistab kaasamise põhimõtteid ja noorte osaluse tähtsust noorsootöös;

süsteemne mõtlemine ja praktiline suhtlemine - oskab olla motiveeriv vestluspartner;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel; suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi.

14. pädevus: **kultuuridevaheline dialoog ja noorsootöö mitmekultuurilises keskkonnas** - omavad teadmisi kultuuride paljususest ja oskavad orienteeruda tänapäeva mitmekultuurilises maailmas; tunnevad maailma erinevate kultuuride eripärasid, nende

arengutendentse; omavad teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud noorsootöö teostamisel mitmekultuurilises keskkonnas;

laagritöö - teab grupijuhtimise põhimõtteid ja oskab planeerida erinevaid tegevusi ja mänge; oskab töötada grupid ja kasutada konstruktiivseid konfliktide lahendamise viise;

projektitöö noorsootöö kontekstis - tunneb projektijuhtimise põhitõdedest ning oskab neid rakendada noorsootöö igapäevases korraldamises; mõistab projekti etappe; kasutab Eesti siseseid ja rahvusvahelisi fonde noortevaldkonna projektide rahastamiseks;

kaasav noorsootöö - mõistab kaasamise põhimõtteid ja noorte osaluse tähtsust noorsootöös; teab ja oskab kasutada erinevaid kaasamisvorme; teab, kuidas läheneda erinevatele sihtgruppidele noorsootöös ja valida sobivaid kaasamisvorme; teab noortegrupi juhendamise põhimõtteid ja oskab seda juhendada;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel; suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi;

noored ja noortegrupid - orienteerub noori käsitlevates teooriates ning omab ülevaadet erinevatest vaatepunktidest noorsoouurimustes; oskab algtasemel mõtestada noorte olukorda ühiskonnas teoreetiliste teadmiste abil.

15. pädevus: **mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid** - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

noortepoliitika ja noorsootöö korraldus - teab noortevaldkonna toimimise mõistmiseks olulisi nooruse ja kaasaegse ühiskonna toimimist kirjeldavaid teooriaid;

süsteemne mõtlemine ja praktiline suhtlemine - tajub ja oskab anda erinevat tüüpi tagasisidet;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel; suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi.

16. pädevus: **laagritöö** - teab tervisekaitse ja päästealaseid nõudeid, kasvataja õigusi ja kohustusi;

tervisekasvatus noorsootöös - kursuse läbinu teab tervist kujundavaid tegureid ja epidemioloogia põhialuseid ja tunneb sekkumiste, nende planeerimise, rakendamise ja

tulemuslikkuse hindamise põhimõtteid tervisekäitumise peamistes valdkondades riigi, kogukonna ja üksikisiku tasandil; omab ülevaadet tervisekäitumist mõjutavatest teguritest; oskab analüüsida noorte terviseriske erinevate taustategurite kontekstis, teab riskikäitumiste ennetamise põhimõtteid ja võimalusi noorsootöös ning oskab vajadusel nõustada noori esmatasandil.

17. pädevus: **laagritöö** - teab tervisekaitse ja päästealaseid nõudeid, kasvataja õigusi ja kohustusi; oskab hinnata ohtliku olukorda ja anda esmaabi;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - teab ja tunneb erinevaid õpikeskkondi ja töövorme noorsootöös; oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - oskab planeerida tervisekäitumise muutusele suunatud tegevust projektipõhiselt; omab ülevaadet tervisekäitumist mõjutavatest teguritest; oskab analüüsida noorte terviseriske erinevate taustategurite kontekstis, teab riskikäitumiste ennetamise põhimõtteid ja võimalusi noorsootöös ning oskab vajadusel nõustada noori esmatasandil;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel; suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi.

18. pädevus: **noorsootöö alused** - orienteerub noorsootöö põhimõtetes, väärtustest, toimealades ja väljundites;

kultuuridevaheline dialoog ja noorsootöö mitmekultuurilises keskkonnas - teadvustavad väärtuste mitmekesisust;

laagritöö - teab tervisekaitse ja päästealaseid nõudeid, kasvataja õigusi ja kohustusi; teab grupijuhtimise põhimõtteid ja oskab planeerida erinevaid tegevusi ja mängu;

mitteformaalõppe keskkonnad ja meetodid - oskab valida ja kasutada vastavalt olukordadele erinevaid meetodeid; oskab luua tööks noortega sobivaid töövorme ja keskkondi;

tervisekasvatus noorsootöös - kursuse läbinu teab tervist kujundavaid tegureid ja epidemioloogia põhialuseid ja tunneb sekkumiste, nende planeerimise, rakendamise ja tulemuslikkuse hindamise põhimõtteid tervisekäitumise peamistes valdkondades riigi, kogukonna ja üksikisiku tasandil; oskab planeerida tervisekäitumise muutusele suunatud tegevust projektipõhiselt; omab ülevaadet tervisekäitumist mõjutavatest teguritest; oskab analüüsida noorte terviseriske erinevate taustategurite kontekstis, teab riskikäitumiste ennetamise põhimõtteid ja võimalusi noorsootöös ning oskab vajadusel nõustada noori

esmatasandil; teab erinevaid interaktiivseid meetodeid, kuidas käsitleda erinevaid teemasid sihtrühmadega ning omab eeldusi omandatud teadmiste ja oskuste rakendamiseks praktilises töös noortega;

kogukonnatöö ja mobiilne noorsootöö - oskab analüüsida ja hinnata kogukonna vajadusi ja arenguid mõjutavaid tegureid;

rekreatsiooni ürituste korraldamine - teab ürituste korraldamise protsessi põhimõtteid ja selle erinevaid etappe; oskab planeerida ja läbi viia üritusi algtasemel; suudab analüüsida erinevat tüüpi ürituste korraldusprotsessi.

Lisa 4. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia huvijuht- loovtegevusõpetaja eriala õpiväljundite analüüs

Tartu ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia huvijuht- loovtegevusõpetaja erialal autor analüüsis 4 moodulit ning 29 kohuslikku ainet:

- Üld- ja alusainete moodul: Isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia. Kultuuri uurimise alused. Loovettevõtja baaskursus. Omakultuur. Sotsioloogia ja kultuuriantropoloogia.
- Kultuurhariduse suunamoodul: Eesti kultuurilugu. Kultuuridevaheline kommunikatsioon. Kultuurisemiootika. Meediaõpetus. Organisatsiooniõpetus. Praktiline kõnekunst. Projektitöö I. Pärimuskultuur tänapäeva ühiskonnas.
- Eriala peaaainete moodulitest huvijuhi eriala: Huvijuhi professionaalsuse kujundamine. Kool huvijuhi töökeskkonnana. Noorsootöö alused. Noorsootöö keskkonnad. Sissejuhatus huvijuhi erialasse.
- Spetsialiseerumismoodul: Loovtegevus: Loodusharidus ja ökoloogia. Loovus- ja tegevusõppe alused. Loovuse psühholoogia. Mängu teooriad ja ajalugu. Pärimuskombestik.
Spetsialiseerumismoodul: Rakendusteater: Draamaõpetus. Eneseväljendus ja improvisatsioon. Osalusteater.
Spetsialiseerumismoodul: Mängud ja seikluskasvatus: Köietöö. Seikluskasvatusliku keskkonna loomine.

Kohustuslike ainete õpiväljundite sobivus autori välja töötatud hindamisemudeli noorsootöötaja pädevuste kontekstis:

1. pädevus (pädevuste loetelu vt. Lisa 1): **organisatsiooniõpetus** - teab, mis on motivatsioon ja erinevaid viise inimeste motiveerimiseks; teab, mis on juhtimine ja eestvedamine ja kuidas neid kasutatakse;

loovus- ja tegevusõppe alused- teab arendavate ja toetavate õpikeskkondade loomise põhimõtteid; mõistab sihtrühma vajaduste kaardistamise ja tegevuse struktureerimise otstarvet;

noorsootöö alused - mõistab noorsootöö olemust ja hetkeolukorda; orienteerub noorsootöö mõistetes; tunneb noorsootöö regulatsioone; oskab kasutada noorsootööga seotud infoallikaid.

2. pädevus: **mängu teooriad ja ajalugu** - teab mängu tunnuseid ja võrdleb selle esinemise valdkondi; kirjeldab mängu rakendusvõimalusi; dekonstrueerib lihtsama mängu;

kool huvijuhi töökeskkonnana - suudab koos õpilastega luua mitteformaalse ja loova õppimise keskkondi;

draamaõpetus - arendab ja demonstreerib oma loovust, koostöö-, juhtimise, läbirääkimise ja draamaoskusi;

loovus- ja tegevusõppe alused - mõistab loovus- ja tegevusõppe olemust, põhimõtteid, meetodeid ja korraldamise protsessi; teab loova eneseväljendamise kunstivahendeid: visuaalsed, auditiivsed, kinesteetilised jmt; oskab kirjeldada isiklike tugevusi ja arenguvajadusi loovus- ja tegevusõppe korraldamisel;

projektitöö - tunneb projektitöö põhimõisteid ja projektide ülesehitust; - oskab analüüsida probleemi, seada eesmärged, planeerida tegevusi ja ressursse; - oskab koostada lihtsat projektikavandit;

loovuse psühholoogia - teadmised loovuse määratlustest ja avaldumisest; suutlikkus analüüsida ja tagasi-sidestada loovuse avaldumist konkreetsetes erialades tegevusvaldkonnas ja argielus;

eneseväljendus ja improvisatsioon - õpib tundma improvisatsiooni põhialuseid ja peamisi reegleid; õpib läbi erinevate improvisatsiooniharjutuste avama õpilaste loovust ja arendama grupi- ja koostööoskusi; oskab kõike õpitut ka õpetajana edasi anda;

mudeldusmängu metoodika - konstrueerib lihtsama mudeldusmängu; koostab mudeldusmängu läbiviimise juhendi; oskab mudeldusmängu juhendada ja läbi viia.

3. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega;

organisatsiooniõpetus - teab, mis on motivatsioon ja erinevaid viise inimeste motiveerimiseks;

sissejuhatus huvijuhi erialasse - omab ülevaadet erinevatest võimalustest lapse eneseavastamise suunamiseks ja toetamiseks;

loovus- ja tegevusõppe alused - mõistab sihtrühma vajaduste kaardistamise ja tegevuse struktureerimise otstarvet.

4. pädevus: **meediaõpetus** - teab meediasüsteemi toimimise üldisi seaduspärasusi; kanaleid, mida kasutada oma sõnumi edastamiseks; meedia regulatsiooni ja eetika võimalusi;

loovus- ja tegevusõppe alused - mõistab sihtrühma vajaduste kaardistamise ja tegevuse struktureerimise otstarvet.

5. pädevus: **sotsioloogia ja kultuuriantropoloogia** - mõtestab kriitiliselt erinevaid ühiskonnaelu puudutavaid seisukohti ja seostab neid erinevate teoreetiliste ja ideoloogiliste lähenemistega;

meediaõpetus - oskab kasutada erinevaid infootsingu võimalusi; saab kriitiliselt lugeda ja analüüsida kõiki meediatekste.

6. pädevus: **sissejuhatas huvijuhi erialasse** - oskab sõnastada mitteformaalse hariduse ja elukestva õppevajaduse ja eesmärgid;

loovus- ja tegevusõppe alused - teab arendavate ja toetavate õpikeskkondade loomise põhimõtteid; teab tegevuste kaudu õppimise etappe.

7. pädevus: **kool huvijuhi töökeskkonnana** - tunneb laste ja noorte kaasamise ning osalemise põhimõtete rakendamise võimalusi koolis;

sissejuhatas huvijuhi erialasse - oskab mõtestada huvitegevust ja noortetööd kogemusõppena (sotsiaalsed oskused);

seikluskasvatustliku keskkonna loomine - oskab eristada ja planeerida seikluskasvatustlike tegevusi erinevaid keskkondi arvestades; oskab jälgida ja põhjendada tegevusõppe mudeli kasutamist;

loovus- ja tegevusõppe alused - teab arendavate ja toetavate õpikeskkondade loomise põhimõtteid; mõistab sihtrühma vajaduste kaardistamise ja tegevuse struktureerimise otstarvet;

projektitöö - oskab analüüsida probleemi, seada eesmärgi, planeerida tegevusi ja ressursse.

8. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega;

organisatsiooniõpetus - teab, mis on motivatsioon ja erinevaid viise inimeste motiveerimiseks;

loovus- ja tegevusõppe alused - mõistab sihtrühma vajaduste kaardistamise ja tegevuse struktureerimise otstarvet.

9. pädevus: **sissejuhatas huvijuhi erialasse** - omab ülevaadet erinevatest võimalustest lapse eneseavastamise suunamiseks ja toetamiseks;

seikluskasvatustliku keskkonna loomine - oskab eristada ja planeerida seikluskasvatustlike tegevusi erinevaid keskkondi arvestades; oskab jälgida ja põhjendada tegevusõppe mudeli kasutamist.

10. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega;

loovettevõtja baaskursus - oskab hinnata valikuid ettevõtja ja/või palgatöötajana; oskab leida, luua, analüüsida ja kommunikeerida äri- ning projektiideed;

sissejuhatust huvijuhi erialasse - oskab mõtestada huvitegevust ja noortetööd kogemusõppena (sotsiaalsed oskused); omab ülevaadet erinevatest võimalustest lapse eneseavastamise suunamiseks ja toetamiseks;

loovus- ja tegevusõppe alused - teab arendavate ja toetavate õpikeskkondade loomise põhimõtteid; teab tegevuste kaudu õppimise etappe.

11. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega;

loovus- ja tegevusõppe alused - mõistab sihtrühma vajaduste kaardistamise ja tegevuse struktureerimise otstarvet;

projektitöö - oskab analüüsida probleemi, seada eesmärgid, planeerida tegevusi ja ressursse;

osalusteater - oskab planeerida ja korraldada oma valdkonna rühma igapäevatööd ja juhtida rühmaprotsessi; oskab juhtida teemakeskset rühma, mis käib koos pikema aja jooksul.

12. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega;

sissejuhatust huvijuhi erialasse - oskab mõtestada huvitegevust ja noortetööd kogemusõppena (sotsiaalsed oskused);

loovus- ja tegevusõppe alused - teab tegevuste kaudu õppimise etappe;

projektitöö - oskab analüüsida probleemi, seada eesmärgid, planeerida tegevusi ja ressursse.

13. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalpsühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega.

organisatsiooniõpetus - teab, mis on motivatsioon ja erinevaid viise inimeste motiveerimiseks;

kool huvijuhi töökeskkonnana - tunneb laste ja noorte kaasamise ning osalemise põhimõtete rakendamise võimalusi koolis;

huvijuhi professionaalsuse kujundamine - oskab esile tuua enese professionaalsuse arendamisvajadusi ja –võimalusi.

14. pädevus: **kultuuridevaheline kommunikatsioon** - teadvustab ennast kui kultuuridevahelist suhtlejat; on omandanud raamistiku erinevatest kultuuridest pärit inimeste suhtluskäitumise võrdlemiseks;

seikluskasvatusliku keskkonna loomine - oskab märgata ja analüüsida meeskonnatöö grupiprotsessi, dünaamikat ja riske silmas pidades;

omakultuur - tunneb ja mõistab eesti kultuuriloo protsessi kui sidusat tervikut pärimuslikust maailmapildist tänapäeva;

kultuuri uurimise alused - oskab kultuuri kirjeldada põhitunnuste kaudu ja võrrelda erinevaid kultuurimääratlusi; oskab eristada põhilisi kultuuri uurivaid distsipliine ja nende põhimõisteid; saab aru üldise kultuuriteooria metodoloogilistest alustest ja orienteerub kvalitatiivsetes ja kvantitatiivsetes uurimismeetodites;

projektitöö - tunneb projektitöö põhimõisteid ja projektide ülesehitust; oskab analüüsida probleemi, seada eesmärgi, planeerida tegevusi ja ressursse; oskab koostada lihtsat projektikavandit;

osalusteater - oskab planeerida ja korraldada oma valdkonna rühma igapäevatööd ja juhtida rühmaprotsessi; oskab intervjuuerida ja valida inimesi rühma; oskab juhtida teemakeskset rühma, mis käib koos pikema aja jooksul.

15. pädevus: **draamaõpetus** - oskab ennast ja teisi kriitiliselt analüüsida ja tagasisidet anda.

16. pädevus: **seikluskasvatusliku keskkonna loomine** - oskab jälgida ja põhjendada tegevusõppe mudeli kasutamist.

17. pädevus: **seikluskasvatusliku keskkonna loomine** - oskab eristada ja planeerida seikluskasvatuslikke tegevusi erinevaid keskkondi arvestades.

18. pädevus: **isiksuse- ja sotsiaalsüühholoogia** - suudab viia isiksuse uurimise teste; orienteerub erinevates isiksusetooriates; oskab kasutada omandatud teadmisi töös noorte ja noortegruppidega;

draamaõpetus - oskab ennast ja teisi kriitiliselt analüüsida ja tagasisidet anda;

seikluskasvatustliku keskkonna loomine - oskab märgata ja analüüsida meeskonnatöö grupiprotsessi, dünaamikat ja riske silmas pidades; on võimeline suunama noori seiklustegevuste käigus;

loovus- ja tegevusõppe alused - teab arendavate ja toetavate õpikeskkondade loomise põhimõtteid;

Eesti kultuurilugu - oskab analüüsida erinevate kultuuriliikide arenguid ja suundumusi; oskab kasutada kulturooloogilisi termineid ja fakte oma erialases töös; oskab analüüsida kultuurinähtuste taustu ja toimemehhanisme;

kultuurisemiootika - aine läbimisel mõistavad õppijad kultuurisemiootika aluseid, üldisi suundi ja mehhanisme eri rahvaste juures ning eri aegadel;

projektitöö - oskab analüüsida probleemi, seada eesmärgi, planeerida tegevusi ja ressursse;

pärimuskultuur tänapäeva ühiskonnas - määratleb ennast pärimuskultuurikandajana; tõlgendab ja kasutab pärimuslikku ainet töökeskkonnas ja isiklikus elus; selgitab looduslike pühapaikade arheoloogilisi, ajaloolisi, looduslikke, usulisi ning sotsiaalseid väärtusi; eristab kohapärimuse tunnusjooni ja objekte; tunneb ära pärimuskultuuri ilminguid ümbritsevas ning isiklikus elus;

loodusharidus ja ökoloogia - oskab märgata looduses toimuvat; oskab säästlikult kasutada loodusande; oskab planeerida ja läbi viia loodusprogrammi sh Looduskaitseala külastust;

pärimuskombestik - mõistab pärimuskombestiku rolli inimese elu loomuliku, traditsioonilise ja toetava osana; tunnetab enda isiklikku seost pärimuskultuuriga laiemalt; suudab neid teadmisi ja kogetud oskusi integreerida oma isiklikku ellu ja töösse kultuurivaldkonnas.

Lisa 5. 2018. aasta koolituste analüüs

Käesoleva töö autor analüüsis 3 koolitust:

1. NEET noorte toetamine (85 ak. tundi), mille õpiväljundid olid järgmised:
 - juhendada teadlikult noori nende huvidest/vajadustest lähtuvalt;
 - rakendada suhtlemis- ja nõustamisoskusi NEET noortega töös;
 - analüüsida iseennast ja oma tegutsemispraktikat noore juhendajana;
 - algatada tegevusi kaasates võrgustiku liikmeid, partnereid.
2. Spetsialistist juhiks (54 ak. tundi) õpiväljundid:
 - mõista strateegia olemust ja otstarvet;
 - analüüsida välis- ja sisekeskkonda noortekeskuse strateegia ning tegevuskava koostamise eesmärgil;
 - mõista oma rolli valdkonna suures pildis;
 - analüüsida noorte külastuskogemust ja võimalusi eesmärkide püstitamisel, planeerimisel, hindamisel ja tegevuste korrigeerimisel;
 - kasutada tegevusmodelit oma organisatsiooni juhtimisel.
3. Noorsootöö KOVis ja KOV noorsootöö korralduse mudeli arendamine (68 ak. tundi), mille õpiväljundid on:
 - kavandada omavalitsuse noortevaldkonna arengustrateegiaid ja tegevussuunad, põhinedes noorsootöö kvaliteedi hindamisele;
 - rakendada kaasamise- ja kogukonnatöö põhimõtteid noorsootöö struktuuride arendamisel;
 - mõista kvaliteedijuhtimise põhimõtete rakendamist noorsootöö koordineerimises omavalitsuse tasandil;
 - teada brändingu ja mainekujunduse aluspõhimõtteid ja nende kasutamise võimalusi noorsootöö igapäevapraktikas.

Lisa 6. 2019. aasta koolituste analüüs

Käesoleva töö autor analüüsis 3 koolitust:

1. Mitteformaalõpe huvihariduses ja –tegevuses (56 ak. tundi), mille õpiväljundid on:
 - analüüsida huvihariduse/- tegevuse kvaliteeti oma organisatsioonis, sh selle koostöös noortevaldkonna arengukavaga;
 - põhjendada noorte kogu eluolu mõjutavate tegurite tundmise ning erinevate valdkondade spetsialistide kaasamise vajadust noorsootöös;
 - koostada oma koolile/organisatsioonile sobiva huvihariduse/- tegevuse hindamismudeli, toetudes noorsootöö kvaliteedihindamise mudelile.
2. NEET olukorras olevate noorte toetamine (63 ak. tundi), õpiväljundid:
 - teada NOORTE- noorte teema aktuaalsusest ja põhjustest, miks noor sellisesse olukorda võib sattuda ning millised on võimalikud lahendused Eestis noorte toetamisel;
 - tunda noortega avalikus ruumis töötamise kontseptsiooni, põhimõtteid ja meetodikaid;
 - eristada kontaktnoorsootööd, mobiilset noorsootööd ja kutsuvat noorsootööd;
 - analüüsida sihtgruppi kuuluvate noortega töötamise eripärasid ja riskifaktoreid ning rakendada neid oma töö planeerimisel;
 - kasutada töös noortega erinevaid nõustamis- ja suhtlemistehnikaid;
 - algatada ja kaasata vajalikke koostööpartnereid juhtumite lahendamisse.
3. Juht kui arengu toetaja (52 ak. tundi), õpiväljundid on:
 - kavandada koostöövormid organisatsioonis parimate kogemuste ja teadmiste jagamiseks;
 - harjutada noorsootöötaja professionaalset arengut toetavaid juhtimispraktikaid;
 - tunda süsteemseid arenguvajaduste hindamise võimalusi organisatsioonis;
 - analüüsida enda kui arendava juhi tegevusi ja arenguvajadusi ning koostada endale aastase tegevuskava.